

Ни́ва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa>

№ 31 (2307) Год XLV

Беласток 30 ліпеня 2000 г.

Цана 1,50 зл.

Тэатр ілюзіі

Яўген МІРАНОВІЧ

Поўным махам ідзе выбарчая кампанія кандыдатаў на пост прэзідэнта Польшчы. Перад камерамі тэлебачання кандыдаты з вялікім запалам змагаюцца за шчасце людю, якім хочучь кіраваць. Па тэлебачанні можна даведацца колькі знакамітых людзей дзень і ноч думае пра будучыню грамадзян гэтай краіны. Так сама было перад парламенцкімі і самаўрадавымі выбарамі. Аднак тады пастаянна балбаталі не некалькі, а сотні ці тысячы ахвотных дзяліць публічныя грошы. З абяцанняў, дадзеных нашымі знакамітымі парламентарыямі тры гады таму, шмат чаго і атрымалася. Усе тады заяўлялі гатоўнасць пастаянна клапаціцца пра дабрабыт грамадзян, малыя падаткі, павышэнне якасці медыцынскіх паслуг і працы адміністрацыі, мадэрнізацыю асветнай сістэмы. З таго, што пішуць газеты, выразна відаць, што ўмовы жыцця некалькіх тысяч грамадзян ужо палепшыліся, перш за ўсё тых, якія замацаваліся пры лагеры ўлады. І ўсё правільна. Сарака мільёнам грамадзян нехта павінен даць добры прыклад як браць свой лёс у свае рукі. Вельмі добры прыклад далі грамадзянам таксама нашы знакамітыя самаўрадавыя дзеячы, якія прымаючы пастановы аб сваіх камандзіровачных даказалі, што паўсюдны дабрабыт павінен стаць рухавіком усяе грамадскай актыўнасці.

Нават калі больш уважліва глянуць на апошнія вялікія рэформы, можна ў іх дашукацца шмат станоўчага. Напрыклад, рэформа адміністрацыі выразна прывяла да скарачэння беспрацоўя. Колькасць чыноўнікаў цэнтральнага і ваяводскага ўзроўняў цалкам не паменшылася, а прытым з'явіліся месцы працы для некалькіх дзесяткаў тысяч павятовых рэфэрэнтаў і інспектараў. Варта таксама заўважыць, што пару тысяч месц працы далі павятовыя рады і ваяводскія сеймікі. Дзякуючы адміністрацыйнай рэформе, у апошніх гадах таксама паспяхова праводзілася прасямейная палітыка. Мясцовыя „царыкі“ акружыліся шваграмі, кумаі і ўсялякімі сваякамі. Рэфармаванне асветы дало таксама шмат новых месц працы. Узніклі дырэктывы гімназій і ўся гімназичная адміністрацыя. Дзякуючы таму пару дзесяткаў тысяч сваякоў партыйных дзеячаў магло ўключыцца ў рэалізацыю геніяльных урадавых праектаў.

Сёння, падчас выбарчай кампаніі на пост прэзідэнта краіны, можна проста абамлець ад шчасця, слухаючы выказванні кандыдатаў. Усе хочучь паменшыць нам падаткі, пенсіянерам павысіць пенсіі, беспрацоўным даць працу, бандытаў пасадзіць у турму, карумпаваных міністраў, ваяводаў, дырэктараў, пракурораў, адвакатаў — найчасцей найбліжэйшых сваіх калег — перанесці

[працяг 4]

XI Фестываль музыкі маладой Беларусі „Басовішча”.

Новая хваля

Мікола ВАЎРАНЮК

— У беларускай рок-музыкі вялікія перспектывы, — кажа мне на палатчным полі Аляксей Чыгір з Бабруйска. — Рок гэта музыка супраціву, а сённяшняя Беларусь — урадлівая глеба для супраціву, бунту.

Памыліліся тыя, хто на сёлетняе „Басовішча” прыехаў толькі на другі дзень. У апошнія гады можна было так рабіць, бо ўзровень удзельнікаў праводжанага ў першы вечар конкурсу быў часта, мякка кажучы, незадавальняючы для вушэй. Сапраўдны кайф дастаўлялі правераныя гурты, на чале з заўсёды надзейным „Н.Р.М.” і, трэба гэта сказаць, добрымі польскімі гасцямі. Сёлета здарылася нешта надзвычайнае і вельмі прыемнае — на Фестываль музыкі Маладой Беларусі хлынула хваля маладых калектываў. Ажыўляючая, як для фестывалю, так і для беларускай рок-музыкі ў цэлым.

Да конкурсу арганізатары дапусцілі пятнаццаць гуртоў: адзінаццаць з Беларусі і чатыры ад нас. Большасці з іх усяго па годзе-два. Чатыры, праўда не даехалі, але астатнія на сцэне ў падгародкім Барыку паказаліся з як найлепшага боку.

Конкурсныя прэзентацыі ў пятніцу праходзілі спраўна, у чым не малая заслуга вядучага — журналіста і музыканта Аляксандра Памідорава з Мінска. Калі гурты мяняліся адзін за адным, пасля кароткіх, але цікавых, дынамічных канцэртаў, было такое адчуванне, што сапраўды нейкая хваля праліваецца праз сцэну. Што кожны, на свой спосаб, пераказвае нам нешта важнае, істотнае. Што беларуская рок-музыка на ўздыме.

Пацвярджала гэта і вялікая колькасць моладзі з Беларусі, якая даехала на сёлетняе „Басовішча”. І то не толькі з блізкага Гродна ці са сталіцы, але і з такіх гарадоў як Бабруйск, Барысаў, Светлагорск, Віцебск, Магілёў...

Гэты ўздым выклікае пэўную аналогію да таго, што ў польскай рок-музыцы рабілася ў 80-ыя гады. Калі музыкі былі голасам маладога пакалення, выказвалі са сцэны важныя словы ад імя мільёнаў. „Рок — гэта заўсёды рок, ці ён польскі, ці беларускі, — кажа Павел Церашыньскі з Беластока. — Толькі беларускі нам, палякам, цікавейшы”. У польскай рок-музыцы ў апошнім дзесяцігоддзі пераважаюць фармальныя пошукі і няма ўжо таго маладзёжнага бунту, тае наіўнасці і веры ў ачышчальную моц музыкі і збаўленне свету.

Узнагароды на XI Фестывалі музыкі Маладой Беларусі ўзялі чатыры гурты, кожны іншы. Магчымасць запісу альбома ў беластоцкай студыі „Hertz” атрымаў гурт „Пастскрыптур” з Мінска, які свае песні абапёр на беларускі фальклор, прыдаючы ім новае гучанне. Моцны элемент гурту — дзве дынамічныя салісткі. „Сонца Мао” таксама з двума салістамі, якія балансавалі на мяжы рэпу, выказваючы свае адносіны да дэмакратыі ў Рэспубліцы Беларусь: „будзьце культурны, плюйце ў урны” і шкадавалі, што беларуская моладзь у час дэманстрацый не мае зручнага прадмета, які зваць „Молатаў кактэйль”. Гурт атрымаў узнагароду Беларускага саюза ў Польшчы. Таямнічы „Жы Зэт” у масках — новы праект Лявона Вольскага — заваяваў узнагароду Радыё „Рацыі”.

І абсалютнае адкрыццё сёлетняга „Басовішча” — „Ріма” з Гарадка. Назва гурту ўзялася ад першых літар імён яго членаў і хоць супярэчыць яна беларускай

[працяг 3]

Вынікі падведзены

На V Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы паступіла 45 прац, у тым ліку 8 у I групе (дзеці і моладзь пачатковых школ), 15 — у II групе (моладзь сярэдніх школ) і 22 — у III групе (дарослыя). 13 ліпеня 2000 г. у Беластоку конкурсныя працы ацаніла камісія.

[рэзультаты 2]

Апальны Мамабук

У палове ліпеня высветлілася, што п'еса Аляксея Дударова „Прынц Мамабук” у рэпертуар тэатра „Вольная сцэна” ўключана не будзе. Міністр культуры не палічыў таксама мэтазгодным аднавіць яе рэжысёру Валерыю Мазынскаму кантракт на пасаду мастацкага кіраўніка тэатра.

[цэнзура 4]

З майстэрні Наумюкоў

Міраслаў любіць вычароўваць з драўніны птушак і звяркоў, жыхароў лесу. Маленькіх, каляровых, звычайных, натуральных, хоць таямнічых пасвойму. Драўляныя цацкі нетаксичныя не толькі таму, што яны з натуральнага матэрыялу. Яны — асалода і стымул для ўяўлення.

[разьба 5]

Усім святым

Зямлі беларускай

У час сустрэчы гаварылася таксама пра дваццаць трох навамучанікаў Беларусі забітых за веру ў Хрыста, якіх 12 снежня 1999 года праславіла Праваслаўная Царква ў Беларусі. Святаванні ў гонар святых Зямлі беларускай у Свята-Троіцкім саборы ў Гайнаўцы сталі ўжо традыцыяй.

[свята 9]

У Маскве пра нас

Хто хоць збольшага знаёмы з беларускім і праваслаўным друкаваным словам у Польшчы, ведае працавітасць айца Рыгора Сасны. Пра ягоныя архіўныя зборы можна было б пісаць не на 70 старонках, а ў некалькіх тоўстых тамах. Кніга Лябынцава і Шчавінскай у гэтым плане нам нічога новага не прыносіць.

[рэцэнзія 9]

Астаўся жывы

Гаспадыня абыходзілася з намі добра, але адзін яе сын, Курт, гітлераўцам быў і той, калі прыезджаў дадому, біў нас. Аднойчы Курт выпусціў коней, і яны прыйшлі да вады. То ён мяне пабіў, быццам я коней не паіў.

[успамін 10]

Беларусь — беларусы

ЕС націскае на Лукашэнку ў спарве выбараў

Еўрапейскі Саюз выказаў занепакоенасць станам падрыхтоўкі да кастрычніцкіх парламенцкіх выбараў у Беларусі і заклікаў прэзідэнта Аляксандра Лукашэнку гарантаваць ім дэмакратычны ход. Пазіцыю ЕС пераказаў Лукашэнку 21 ліпеня г.г. у ходзе 50-хвіліннай тэлефоннай размовы прадстаўнік Еўрапейскага Саюза па справах замежнай палітыкі Хавер Салана, — паведамліла ПАП прэс-сакратар Саланы, Крысціна Галах. Паводле яе, Салана настойваў на Лукашэнку, каб той „запэўніў свабодны, яўны і дэмакратычны характар выбарчага працэсу”. Зрабіў ён таксама націск на неабходнасць пачаць канструктыўны дыялог з апазіцыяй. „У сувязі з тым настойваў на прэзідэнта Лукашэнку, каб той прытрымоўваўся ўказанняў Арганізацыі Бяспекі і Супрацоўніцтва ў Еўропе, такіх як гарантаванне адпаведнага складу Цэнтральнай выбарчай камісіі і доступу апазіцыі да дзяржаўных сродкаў масавай інфармацыі, асабліва да тэлебачання”, — адзначыла К. Галах. Еўрасаюз лічыць, што Лукашэнка павінен неадкладна пачаць „адбудову даверу паміж уладамі і апазіцыяй, вярнуць поўную пашану правоў чалавека і паўсюдна прызнаваных дэмакратычных і канстытуцыйных прынцыпаў і практыкі”.

Стажыроўка ў Варшаве

Некаторыя малатыражныя выданні Брэсцкай вобласці могуць склаці вартую канкурэнцыю вядучым рэгіянальным газетам. Да такой высновы прыйшлі спецыялісты, якія сачылі за работай маладых выдаўцоў Брэсцкай вобласці на працягу дзевяці месяцаў. На працягу некалькіх апошніх гадоў многія грамадскія аб'яднанні вобласці пачалі выдаваць свае бюлетэні. Брэсцкае аб'яднанне „Стары горад” вырашыла дапамагчы журналістам і выдаўцам пачаткоўцам рабіць гэтыя бюлетэні на добрым тэхнічным узроўні — так з'явіўся праект „Школа выдаўца-пачаткоўца”, які падтрымалі такія арганізацыі, як USIS, IREX, Фонд польска-чэшска-славацкай дружбы, а таксама рэдакцыі газет „Брестский курьер” і „Беларуская маладзёжная”.

З кастрычніка мінулага года па ліпень гэтага былі арганізаваны некалькі

Салана звярнуў таксама ўвагу на „патрэбу запэўнення парламенту ролі, якую выконвае ён у нармальнай дэмакратыі”. Еўрасаюз у апошніх гадах сістэматычна асуджаў падпарадкаванне парламента прэзідэнту, які ўвесь час пашырае свае паўнамоцтвы пры дапамозе ўказаў.

Місія АБСЕ прапанавала, каб улады і апазіцыя паразумеліся ў справе выбараў. Аднак да перагавораў не дайшло. Улады ўзамен падрыхтавалі „шырокі дыялог грамадска-палітычных сіл”, у ходзе якога над зменамі выбарчага кодэксу дыскусавалі, між іншым, прадстаўнікі саюза інвалідаў і таварыства галубятнікаў. На патрабаванні Саланы Лукашэнка адказаў, што „ўжо прымае і будзе прымаць меры, каб выбары былі таксама свабодныя, як і ў іншых еўрапейскіх краінах”. На яго думку, „публічны палітычны дыялог працягваецца”. Аднак прэзідэнт не забыў абвінавачваць апазіцыю ў „адступнасці добрай волі”, — паведамлілі еўрасаюзныя крыніцы, які ведаюць змест пятнічнай тэлефоннай размовы. Тым не менш запэўніў ён, што прад'явіць апазіцыі сродкі масавай інфармацыі і дапусціць яе прадстаўнікоў да Цэнтральнай выбарчай камісіі.

(ПАП)

кі семінараў з удзелам спецыялістаў газетнай справы, штотыднёва праводзіліся кансультацыі для выдаўцоў. Бюлетэні, якія былі прадстаўлены на суд сябраў аўтарытэтнага журы пасля праходжання „школы”, значна адрозніваліся ад ранейшых у лепшы бок. Напрыклад, газета вёскі Блудэнь Бярозаўскага раёна „Блудэньскі кур'ер”, на думку журы, можа стаць дастойным канкурэнтам дзяржаўнай газеце „Маяк”, што выдаецца ў Бярозе.

Акрамя „Блудэньскага кур'ера”, лепшымі названы „Modus Vivendi” (незалежная газета студэнтаў Брэста) і „Каліва” (Брэсцкі абласны цэнтр падтрымкі грамадзянскіх ініцыятыў „Вежа”). Рэдактары гэтых малатыражных выданняў у бліжэйшы час пройдуць стажыроўку ў Варшаве.

Валянціна КАЗЛОВІЧ
БелаПАН, 22.07.2000 г.

Спадару **Мікалаю Галёнку**, члену Управы горада Гайнаўкі, словы шчырага спачування з прычыны напаткаўшага яго гора —
смерці Бацькі
— выказваюць радныя і прыхільнікі
Беларускага народна-выбарчага камітэта горада Гайнаўкі
і Гайнаўскага павета.

Спадару дырэктару **Аляксею Карпюку** словы шчырага спачування з прычыны напаткаўшага яго гора —
смерці Маці
— выказваюць працаўнікі II Агульнаадукацыйнага ліцэя
з беларускай мовай навучання імя Браніслава Тарашкевіча
ў Бельску-Падляшскім.

V Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы

Вынікі падведзены

Ужо вядомы вынікі V Агульнапольскага конкурсу беларускай паэзіі і прозы, аб'яўленага рэдакцыяй „Нівы” і Беларуска-Падляшскага Рэспублікі Польшча. 13 ліпеня 2000 г. у Беластоку конкурсныя працы ацаніла камісія, якую састаўлялі: Надзея Артымовіч — паэтэса з Бельска-Падляшскага, Ежы Плютовіч — паэт з Беластока і Янка Трацяк — навуковы супрацоўнік Кафедры беларускай культуры Гродзенскага ўніверсітэта. Камісія сцвердзіла, што на V Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы паступіла 45 прац, у тым ліку 8 у I групе (дзеці і моладзь пачатковых школ), 15 — у II групе (моладзь сярэдніх школ) і 22 — у III групе (дарослыя).

У I групе — моладзь падставовых школ — два першыя раўнапраўныя месцы журы прысвоіла **Кацярыне Ярашэвіч** з Кнарыд („Аблачынка”) і **Аляксандры Максіюк** з Беластока („Мышка”); на другім месцы апынулася **Анэта Галімска** з Ягднік („Ягада”).

У II групе — моладзь сярэдніх школ — першым месцам журы надзяліла **Юрку Буйнока** з Маліннік („Ясень”), другім — **Барбару Казімярук** з Елянкі („Бася II”), а двума вылучэннямі — **Мажэну Жменька** („Мара”) і **Юстыну Каралько** („Рут”) з Бельска-Падляшскага.

У III групе — дарослыя — журы вырасыла ўзнагародзіць асобна аўтараў паэтычных і праязічных твораў. У галіне паэзіі першае месца атрымаў **Уладзімір Саўчук** з Беластока („Тамаш”), а вылучэнне — **Анна Яканюк** з Бельска-Падляшскага („Цётка Мальвіна”) за верш „Засушаныя кветкі”. У галіне прозы на першым месцы апынуўся **Марк**

Рубашэўскі з Бельска-Падляшскага („Мані”), а на другім — **Мікалай Лук'янюк** з Бялкоў („Беленькі”). Вылучэннямі журы ўзнагародзіла **Паўліну Шафран** з Бельска-Падляшскага („Скарпіён”), **Зінаіду Лукшу-Кавалевіч** з Беластока („Кудзеля”) і **Васіля Сакоўскага** з Гайнаўкі („Выхавацель”).

Сярод аўтараў дасланных прац упершыню ў конкурсе прынялі ўдзел 10 асоб (I група — 5, II — 2, III — 3). У ліку ўзнагароджаных апынуліся трое дэбютантаў: Аляксандра Максіюк, Паўліна Шафран і Васіль Сакоўскі.

Журы з прыкрасцю выявіла і дыскваліфікавала плагіятара, які даслаў дзве падборкі прац. Прыгадаем, што **плагіят** (лац. plagiatus — украдзены; plagium — крадзеж) — гэта прысваенне чужога твора або творчай ідэі, задумы, надрукаванне яго пад сваім прозвішчам, даслоўнае запазычанне з чужых твораў, апублікаванае як арыгінальнае і ўласнае; літаратурны, мастацкі, навуковы крадзеж; **плагіятар** — даслоўна: грабежнік — асоба, якая ўчыніла плагіят.

„Наш” плагіятар пакарыстаўся творам „Жанчына ў пясках” японскага пісьменніка Абэ Коба. Відаць, не спадзяваўся, што члены журы ведаюць і японскую літаратуру.

Арганізатары плануюць на працягу 2-3 месяцаў выдаць зборнік лепшых конкурсных твораў і восенню наладзіць сустрэчу ўдзельнікаў конкурсу з членамі журы. Гэтая сустрэча стане нагодай для прэзентацыі літаратурнага зборніка — плёну V Агульнапольскага конкурсу беларускай паэзіі і прозы.

Віталі ЛУБА

Французы загавораць па-беларуску

У жніўні Беларусі тэлебачанне парадзе сваіх глядачоў новымі праграмамі. На гэты раз — замежнымі. У эфір першага нацыянальнага канала Беларусі выйдзе прадукцыя Французскага міжнароднага канала CFI.

Трэба адзначыць, што згаданы канал не займаецца вытворчасцю сваёй прадукцыі, а толькі купляе розныя праграмы сваіх землякоў і распаўсюджвае іх у краінах, якія не здольныя самастойна набыць плён чужой інтэлектуальнай працы. Нямаюць удзячных глядачоў знаходзіць CFI і ў постсавецкіх краінах. З ліку былых савецкіх рэспублік адпаведныя дакументы не падпісалі толькі прадстаўнікі Расіі і Эстоніі.

Дарэчы, за ўслугамі французцаў звяртаюцца як прыватныя, так і дзяржаўныя тэлеканалы. Прытым нікога не адпыхвае той факт, што ўсё, з чым ужо пазнаёміліся глядачы краін-суседзяў і з чым могуць пазнаёміцца ў бліжэйшы

час беларусы, ужо прайшло абкатку на тэлеканалах Францыі. Напрыклад, на БТ за гэта гатовы яшчэ плаціць. Толькі першае паўгода трансляцыя будзе вясціся бясплатна, пасля чаго небагатаму нацыянальнаму тэлебачанню прыйдзеца выкладваць са свайго бюджэта па 300 „злётных” штотомсяц.

Плануецца, што французскі эфір будзе перакрываць беларускі толькі сем разоў у месяц. Цікавая рэч: усе праграмы, набытыя ў CFI, будуць перакладзены на беларускую мову (гэтым ужо заняты адпаведныя спецыялісты). Такім чынам у такіх вядомых актэраў як Луі дэ Фюнэс, Жан Марэ, Жэрар Дэпардэ і іншых ёсць шанс „загаварыць” па-беларуску. Застаецца дадаць, што, апрача мастацкіх фільмаў, канал CFI паставіць на БТ дакументальную і музычную прадукцыю, а таксама мультфільмы.

Беларуская деловая газета
№ 805, 22.07.2000 г.

Новы прэс-сакратар МЗС

Новым прэс-сакратаром МЗС прызначаны Павел Латушка, які дагэтуль працаваў консулам Беларусі ў Беластоку (Польшча).

Як і ягоны папярэднік, Павел Латушка будзе сумяшчаць пасады прэс-сакратара і начальніка ўпраўлення інфармацыі Міністэрства замежных спраў. Яму 27 гадоў, скончыў юры-

дычны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Валодае англійскай і польскай мовамі. Жанаты, мае дачку.

Да выканання сваіх службовых абавязкаў новы прэс-сакратар прыступіў 10 ліпеня.

Андрэй АСМАЛОЎСКІ
БелаПАН, 14.07.2000 г.

Спадарыні **Галене Сцепанюк** словы шчырага спачування з прычыны напаткаўшага яе гора —
смерці Бацькі
— выказваюць супрацоўнікі.

Войт Гарадоцкай гміны Яўген Семянюк уручае ўзнагароду „Ріма”. Злева вядучы „Басовішча” Аляксандр Памідораў.

Новая хваля

[1 праяга]

арфаграфіі, дух калектыву наскрозь беларускі. Дэклараваная са сцэны любоў да роднага Гарадка, без якога гэтыя маладыя людзі не могуць жыць, узляся ў іх з доўгіх роздумаў і дыскусій. „Ігралі мы два месяцы ў польскім гурце, — кажа бубнач Андрэй Грэсь, — але гэта не было тое. Мая бабка зусім не гаварыла па-польску, бацькі гавораць па-беларуску, а я ўжо горш, але яшчэ гавару. Мае дзеці пэўна ўжо не будуць ведаць гэтае мовы. Шкада, але я живу ў Гарадку і бачу, што тут робіцца. Таму мы сплываем наш доўг, доўг апошняга пакалення, якое ведае беларускую мову”. „Ріма”, якая існуе ўсяго паўгода, атрымала дзве ўзнагароды: Беларускага аб’яднання студэнтаў і вайта Гарадоцкай гміны.

Другога дня фестывалю ўзнагароджаныя гурты зайгралі яшчэ раз. Але гэта не было ўжо тое самае, не было атмасферы спаборніцтва, няпэўнасці, адным словам эмоцый. Па-за конкурсам

выступілі гродзенскія анархісты „Кальян” і „Deviation”, якія некалькі гадоў прэзентуюць на „Басовішчы” бескамп’раміснасьць у ацэнцы свету, у якім давлялася ім жыць, і цікавую музыку. Я застаюся нязменным фанам „Deviation”. Як быццам у супрацьвагу ім стары пачцівы рок-н-рол зайграла „Крама”. І хоць ветэраны беларускай сцэны не прывезлі нічога новага, публіка пад іхнюю музыку гуляла першакласна.

„Н.Р.М.”, дарэчы, таксама па-за дзвюма-трыма новымі песнямі і агульнай канцэпцыйнай канцэрта — перадачы радыёстанцыі „Гамон” — зайграў і праспяваў старыя песні. І як заўсёды падняў публіку некалькі сантыметраў над зямлю. „Уліс” — гэта балючая ў нас справа. Ацэнка гурту даводзіць да расколу маладзёжных тусоўкі і амаль да палітычных крызісаў. Нягледзячы на імпазантныя пасажы Славы Корана на гітары, зноў „чэго то не хватало”. Публіка заставалася халоднай.

Польскі госць „Acid Drinkers” зрабіў тое, за што ўзяў грошы: зайграў яшчэ адзін свой канцэрт, пасля якога нямала

Андрэй Паплаўскі — саліст гурту „Ріма”.

На „Басовішчы”

было людзей задаволеных. Мне пасля мінулагадняга Казіка з „Культам” — паэтычнага і інтэлігентнага — ды нават цяжкай металёвай групы „Sweet Noise”, якая на сцэне зрабіла сапраўднае, нейкае маарыскае шоу, сёлетняя зорка падалася аднастайнай.

Безумоўна, аднак найважнейшай з’явай сёлетняга „Басовішча” былі новыя гурты — іх лік і якасць. Цікава, як яны будуць далей развівацца? Які наступны крок зробіць „Ріма”? Ці маладыя людзі знойдуць матывіроўку пасля гэтых узнагарод, якія зваліліся на іх галовы на самым пачатку дарогі? Заціскаю за вас пальцы.

Мікола ВАЎРАНОК

„Басовішча” прыцягнула ўвагу аматараў рок-музыкі з Польшчы і іншых краін. У Гарадку спаткаліся рокмены з Катавіц, Шчэціна, Варшавы, Познані, прыехала моладзь з Беларусі (цэлыя групы на аўтобусах) і з Нямеччыны.

Многія ехалі на „Басовішча” і з боязю, што сустрэнуць там алкаголь, наркатыкі, цяжкую музыку і непрыемных асобеняў. Аднак скептыкі расчараваліся. Факт, здараліся выпадкі, што некаторыя маладыя людзі не сумелі захаваць агульнапрынятых норм, аднак большасць без дапамогі расслабляльных рэчываў гуляла да самай раніцы. А музыка? Кожны мог знайсці свой жанр.

Паўліна ШАФРАН

Да 20 угодкаў з дня смерці Уладзіміра Высоцкага

Другога такога няма

25 ліпеня мінула 20 гадавіна з дня смерці Уладзіміра Высоцкага. Быў ён незвычайным чалавекам — паэтам, спеваком, выдатным акцёрам. Выступіў у 24 кінафільмах, пакінуў па сабе тысячы песень, вершаў, запісаў пад два дзесяткі грамплацінак. У Савецкім Саюзе, хаця яго асоба ўладамі ігнаравалася, не было дому, у якім не сухалі б гэтага барда. Не дбаў ён пра славу, а сваім жыццём і творчасцю пярэчыў фальшу, кан’юктуршчыне, паказусе.

Уладзімір Высоцкі быў тытанам працы. У тэатры, на сцэне і эстрадзе працаваў з вялікай засяроджанасцю. Сон лічыў стратай часу і пісаў галоўным чынам ноччу. Жыў у пастаяннай напрузе. Памёр на 42 годзе жыцця ў Маскве, калі сталіца Савецкага Саюза жыла Алімпійскімі гульнямі. Сродкі масавай інфармацыі прамаўчалі гэтую смерць, аднак вестка пра яе разышлася маланкава. Перад домам Высоцкага збіраліся людзі, быццам на мітынг. У тэатр на Таганцы, дзе пры жыцці выступаў Высоцкі, на грамадзянскую паніхіду прыйшлі сотні тысяч паклоннікаў яго таленту. У народзе гаварылі, што ў Маскве былі толькі два так шматлюдныя пахаванні: Сталіна і Высоцкага. Спачыў Высоцкі дакладна па сярэдзіне Ваганькаўскіх могілак, на супраць увахода. Улады за гэта вызвалілі з пасады дырэктара могільніка.

Магілу Высоцкага наведваюць мільёны яго паклоннікаў з усяго свету. Сюды маладажоны прыносяць кветкі. Пры магіле маладыя людзі абменьваюцца адрасамі, некаторыя пакідаюць свае гітары.

Сёння Уладзімір Высоцкі ўжо нікому не перашкаджае. Пры жыцці быў сімвалам надзеі. Апярэдзіў ён час, становячыся сімвалам сучаснасці.

Легенда Высоцкага жыве і ў Польшчы. Яго песні выконваліся польскімі артыстамі. На Беласточчыне песні ў арыгінальным выкананні карысталіся вялікай папулярнасцю. Я сам на працягу дваццаці гадоў збіраў усе матэрыялы пра гэтага мастака. Для мяне Высоцкі — перш за ўсё бард, кампазітар і паэт, а потым акцёр тэатра і кіно. У 1970-я гады слухаў я ягоныя песні з няясных аматырскіх запісаў. Многія запісы пранікалі ў Польшчу нелегальным шляхам. У маёй роднай Орлі Высоцкага ведаюць усе людзі сярэдняга пакалення. Малодшым жыхарам асоба барда таксама не чужая, паколькі ў цэнтры мястэчка, у бары „У Богдана” часта гучаць песні ў выкананні Уладзіміра Высоцкага.

Міхал МІНЦЭВІЧ
Рэдакцыя аўтара

Тамара Саланевіч (1938-2000)

Памерла Тамара Саланевіч — выдатны тэлежурналіст і рэжысёр, праграмны дырэктар Беласточкага аддзела Польскага тэлебачання.

Тамара Саланевіч нарадзілася ў Нараўцы. Закончыла паланістыку і журналістыку на Варшаўскім універсітэце. З 1971 года працавала ў Польскім тэлебачанні ў рэдакцыях інфармацыі, рэпартажу Першай праграмы, грамадскай і дакументальнага фільма.

Узнагароджана на многіх фестывалях у Польшчы і за мяжою. У багатай

калекцыі Яе ўзнагарод былі, між іншым: Залаты Ляйконік і Гран-пры Фестывалю кароткіх фільмаў у Кракаве, галоўная ўзнагарода фільмавага фестывалю ў Монтэ-Карла, Пры-футура ў Берліне, узнагароды старшыні Польскага тэлебачання і Асацыяцыі польскіх журналістаў, міжнародная ўзнагарода крытыкі, фільмавая ўзнагарода „Салідарнасці” ў 1981 годзе, шмат узнагарод журналісцкіх арганізацый і творчых асацыяцый.

Найчасцей здымала фільмы пра Беласточчыну. Як ніхто іншы паказала зубра, караля Белавежскай пушчы, у фільме „Матачнік”. Але галоўным Яе героем былі людзі — жыхары беларускіх вёсак усходняй Беласточчыны. Паказвала побыт і абрады беларускіх сялян у даваеннай Польшчы (мастацкі фільм „Крэсавая балада”), ахвярнае паломніцтва на Святую Гару Грабарку („Жэртва”) і заліванне вадой Семяноўскага вадасховішча вёсак у вярхоўях Нарвы („Ці чуеш як плача зямля?”).

Два гады таму вярнулася з Варшавы ў Беласток і стала праграмным дырэктарам наймалодшага аддзялення Польскага тэлебачання. Дзякуючы Яе працы з малодшымі журналістамі ў Польшчы сталі гаварыць пра беласточкую школу тэлевізійнага рэпартажу.

Адышла ад нас выдатная беларуска.
(ак)

Апальны Мамабук

Кароль Мамабук I (Мікола Кучыц) і Табу (Ігар Сивоў).

Цяжкія часы насталі для чыноўнікаў беларускага Міністэрства культуры і падначаленых ім устаноў, якія быццам бы разумеюць неабходнасць творчай свабоды, але заадно вымушаны пільна сачыць за тым, каб творцы занадта гэтай свабодай не карысталіся і сваіх крамольных дасягненняў шырокай публіцы не паказвалі. Нядаўна польскія газеты пісалі пра забарону паказу фільма Валерыя Панамарова „На Чорных лядах” (паводле аднайменнага апавядання Васіля Быкава) на фестывалі ў Лагаве-Любушкім. Дарэчы, фільм гэты паўстаў пяць гадоў таму, але да шырокага распаўсюджвання не быў дапушчаны, паколькі, на думку чыноўнікаў, убівае клін у беларуска-расійскую дружбу.

Падобны лёс спаткаў п’есу Аляксея Дударава „Прынец Мамабук”, якую ў мінскім тэатры „Вольная сцэна” рэжысёраў Валеры Мазынскі. Гэтую камедыю Аляксей Дудараў напісаў год таму спецыяльна для калектыву „Вольная сцэна”.

Фабула п’есы нескладаная. Галава экзатычнай бананавай рэспублікі Трыбудан, кароль Мамабук I, прыбывае з афіцыйным візітам у Бусярось. Вітаць гасця ідзе Калюня, які ўдзельнічае ў падобных мерапрыемствах толькі таму, што даюць за гэта вышчы і з’есці. Яго задача простая: махаць сцяжком і крычаць „Мір! Дружба! Трыбудан!” Падчас пабыўкі ў Бусяросі да Мамабука даходзяць чуткі пра хвалюванні на родным востраве. Дэманстранты спачатку патрабуюць бананаў, затым ставяць каралю заклід, што няма ў яго мужчынскага наследніка. Тым часам перад трыбудан-

скім пасольствам дэманструе бусяроская грамадзянка Маша, якая патрабуе сустрэцца з каралём Мамабукам. Затым высвятляецца, што Маша шмат гадоў таму дапамагала трыбуданскім партызанам і будучаю каралю давала не толькі ўрокі геаграфіі, ад чаго і нарадзіўся ў яе сын Калюня. Мамабук, урадаваны, што ў Бусяросі знайшоў мужчынскага наследніка, хоча з прынцам Мамабукам-Калюняй і чарговаю жонкай Машай вярнуцца на радзіму, але на аэрадроме даведваецца пра палацовы пераварот у Трыбудане. Застаецца жыць у Бусяросі, дзе засноўвае ферму, на якой разам з Машай і Калюняй вырошчваюць бананы. На канец, пасля чарговага перавароту, Мамабука I зноў запрашаюць узначаліць Трыбудан. У п’есе паказаны дылемы чалавека пры ўладзе, спутанага канстытуцыяй і пратаколам, здзіўленага незадавальненнем грамадства і не разумеючага яго патрабаванняў.

Здавалася б, што нічога крамольнага ў такой камедыі быць не павінна, аднак вылавіць у дыялогах намёкі на сённяшнюю сітуацыю ў рэспубліцы нескладана. Напрыклад, кароль Мамабук пытае ў свайго прыдворнага, Табу, пра мэту прыезду ў Трыбудан. Той адказвае: „Падпісаць мемарандум”. „А патрэбны ён нам?” — дапытваецца кароль. „Не”, — кажа Табу. „А ім?” — зноў пытае Мамабук. „Таксама не”. — „Дык чаму ж мы сюды прыехалі?” — „Бо да іх ніхто не прыязджае”, — удакладняе Табу. Або іншы сюжэт: перад сустрэчай з галавой Бусяросі Мамабук хвалюецца, што не ведае бусяроскай мовы. Табу супакой-

кім чынам сотні тысяч галасоў і спакойна можа чакаць рашэння Кваснеўскага. Калі прэзідэнт адкіне гэты закон, страціць патэнцыяльных выбаршчыкаў; калі падпіша, тады прывядзе ў дзейнасць закон, які выкліча новую хвалю карупцыі. Тыя, менавіта, што маюць ужо прыватныя кватэры, у адпаведнасці з законам павінны атрымаць талоны на іншую дзяржаўную ці камунальную ўласнасць. Ведаючы практыку штодзённага жыцця, не цяжка дадумацца як будзе выглядаць падзел гэтай маёмасці.

Іншыя кандыдаты, напрыклад, генерал Тадэвуш Вілецкі ці Ян Лапушанскі, адклікаюцца да нацыяналістычных пачуццяў палякаў. Апрача Беласточчыны цяжка, аднак, на нацыяналістычных лозунгах мабілізаваць электарат. У Польшчы ўжо амаль няма людзей іншай нацыянальнасці, таму часта выступаюць

спробы стварыць нейкую іх імітацыю. „Сапраўдныя патрыёты” пачынаюць тады змагацца з лібераламі, гомасексуалістамі, прядуманымі яўрэямі.

Лех Валэнса вядзе сваю кампанію, спасылаючыся на міфы пра „Салідарнасць” васьмідзесятых гадоў і свае заслугі ў разбурэнні камунізму. Аднак штораз часцей замест воплескаў сустракаюць яго свісты з боку публікі. Яго палітычны лёс надна напамінае лёс Гарбачова. Валэнса і Гарбачоў далі ў сваіх краінах пачатак вялікім зменам. Развал камунізму выкінуў, аднак, на абочыну вялікую колькасць людзей прайграных.

Пра іх заслугі хутка забыліся нават найбліжэйшыя палітычныя сябры. Большасць „дэмакратаў” цынічна выкарыстала нагоду, каб заняць адпаведнае месца ў эканамічным ці палітычным жыцці. Сёння Валэнса нікому ўжо непатрэб-

нага агляду міністэрскія чыноўнікі загадалі паказаць спектакль адмысловай камісіі, да таго на нейтральным грунце — на сцэне іншага тэатра. Акцёры адмовіліся выступаць на чужой сцэне. Камісія таксама заўпарцілася і прыйсці ў тэатр не пажадала. На другі дзень у міністэрства выклікалі дырэктара тэатра, рэжысёра і аўтара п’есы. Пасля размовы міністр даў згоду на грамадскі прагляд з удзелам прадстаўнікоў ягонага ведамства.

— Вар’яцкі дом, — кажа пасля прагляду Валеры Мазынскі. — Глядач успрыняў спектакль цудоўна, а сінкліт сабраўся і пайшоў, нічога не сказаўшы, хаця мелася быць нейкая размова. Узмахнулі рукой, быццам няма чаго глядзець, і пайшлі.

У палове ліпеня высветлілася, што п’еса ў рэпертуар тэатра ўключана не будзе. Тэарэтычна можа яна ставіцца як антрэпрыза — прыватнае тэатральнае мерапрыемства, але на практыцы гэта можа стаць немагчымым, напрыклад, па той прычыне, што тэатры ці дамы культуры будуць баяцца зняць труп сцэну. Міністр культуры не палічыў таксама мэтазгодным аднавіць Валерыю Мазынскаму кантракт на пасаду мастацкага кіраўніка тэатра „Вольная сцэна” на новы тэатральны сезон, які пачынаецца 1 жніўня.

Здача спектакля мела адбыцца 29 чэрвеня. Незадоўга да першага публіч-

Вігаль ЛУБА
Фота аўтара

Калюня (Мікола Рабычын) і Маша (Тацяна Мархель).

Тэатр ілюзіі

[1 — працяг]

ў іншае месца. Найбольш пераканаўчым акцыі праводзяць Аляксандр Кваснеўскі і Мар’ян Кшаклеўскі. Першы абяцаў былым калгаснікам, што калі толькі выйграе выбары, неадкладна пачне плаціць ім сацыяльныя пенсіі. Другі давеў у Сейме да прыняцця закона, які дае жыхарам камунальных і кааператывных кватэр права на іх уласнасць.

Каб купіць пару соцень тысяч галасоў, Кваснеўскі абяцае бедным людзям грошы, якіх няма, а якія можна ўзяць толькі з падаткаў. Велічыня падаткаў тым часам дасягнула ўжо межаў абсурду. Кшаклеўскі раздае права ўласнасці на кватэры людзям, якія іх пры камуністах атрымалі амаль дарма. Купляе та-

ны, нікога больш не прывядзе да ўлады. Таму, калі ўлічыць факт, што быў ён ужо прэзідэнтам краіны, яго змаганне за ўладу выглядае проста жаласна.

Усё паказвае, што прэзідэнтам паўторна стане Кваснеўскі. Вакол яго і Лешка Мілера круціцца штотараз больш ахвотных дарвацца да публічных грошай. Усялякая ідэалогія ў змаганні за ўладу страціла ўжо сэнс. У г.зв. посткамуністычным лагеры штотараз больш былых салідарнікаў. Традыцыйна ўжо ніхто і ў гэтай выбарчай кампаніі не ўспрымае ўсур’ез грамадзян, якія плацяць падаткі. Інтэлектуальная праца штабаў галоўных кандыдатаў накіравана на тое, як абмануць больш электарату. Усе ведаюць, што пераможцаў і так ніхто і ніколі не разлічвае з таго, што абяцаюць выбаршчыкам.

Яўген МІРАНОВІЧ

Чалавек з Тэхаса

(5)

... На Беларусі я быў у дзевяноста першым годзе, — спадар Святаслаў Шабовіч усміхаецца сваім думкам. Не зразумець парою чалавека, які больш пяцідзiesiąці гадоў пражыў на чужыне, ды і дзяцінства на роднай зямельцы не ўяўлялася яму казкай, а вось жа сэрцам і душою застаўся з Беларуссю. Нягледзячы на боль і прыніжэнні, якія наканаваў яму лёс. Ну, што ж, гаворыць спадар Святаслаў, наведар я наш маёнтка. Цяпер там калгас. Пабудавалі новую вёску. Ёсць там клініка. Пасля паехалі ў Мінск. Там я затрымаўся ў гасцініцы „Юбілейная”. Паглядзеў сталіцу Беларусі і яе ваколліцы. І ў Радашковічах быў.

А цяпер вось спадар Шабовіч, прыехаўшы найперш у Шчэцін да сваёй дваюраднай сястры Галены Герман (з дому: Лёля Дубяга), наведар разам з ёю Беласток. Так раіла яму сястра Лёля, і ад Беластока пачаў ён сваю сустрэчу з Беларуссю. Пабывалі яны таксама ў Супраслі з яго бясцэннымі помнікамі праваслаўнай культуры, у Чорнай-Беластоцкай, паехалі на Святую Гару Грабарку, у Яблачын і Тыкоцін.

Разам з сястрой збіраліся яны паехаць у Мінск, Радашковічы, наведар родныя мясціны. Дваюрадная сястра Лёля, дачка роднага дзядзькі спадара Святаслава, які шмат добрага зрабіў яго маці, таксама прайшла нялёгкаю жыццёвую дарогу, але яе лёс кінуў крыху бліжэй, у Польшчу.

Няхай яна сама вам раскажа, раіць спадар Шабовіч.

Сапраўды, якія падобныя лёсы гэтых людзей!

Усіх нас вывезлі ў Сібір, пачала ахвоча расказаць спадарыня Лёля. Усіх: бацьку, маці, бацькаву маці — маю бабулю, малодшую сястру мамы — Люду. Бацька памёр у лагера на так званую „палагру”. Памёр „от истощения”.

У фальварку ў Дубавым, бацька цяжкай фізічнай працай не займаўся, паколькі ён быў інвалідам. Яшчэ ў Маскве ў гімназіі ён бег па калідоры і паваліўся. Разбіў калена, і косць пачала псывацца. Дзякуй Богу, што ён быў у Маскве, то нагу выратавалі, уставіўшы яму цялячую костку. Гэта было ў першую сусветную вайну. Ад войска і цяжкай фізічнай працы ён быў звольнены, але ў маёнтку, які мой дзед пакінуў тром сынам, усім кіраваў мой бацька.

Не дзіва, што ў лагера бацька не вытрымаў. Памёр ён у 37 гадоў. Яму былі загадалі падпісаць савецкае падданства, але ён не згадзіўся, бо ведаў, што тады ўжо дахаты не вернецца, і ў выніку гэтага ён трапіў у лагер.

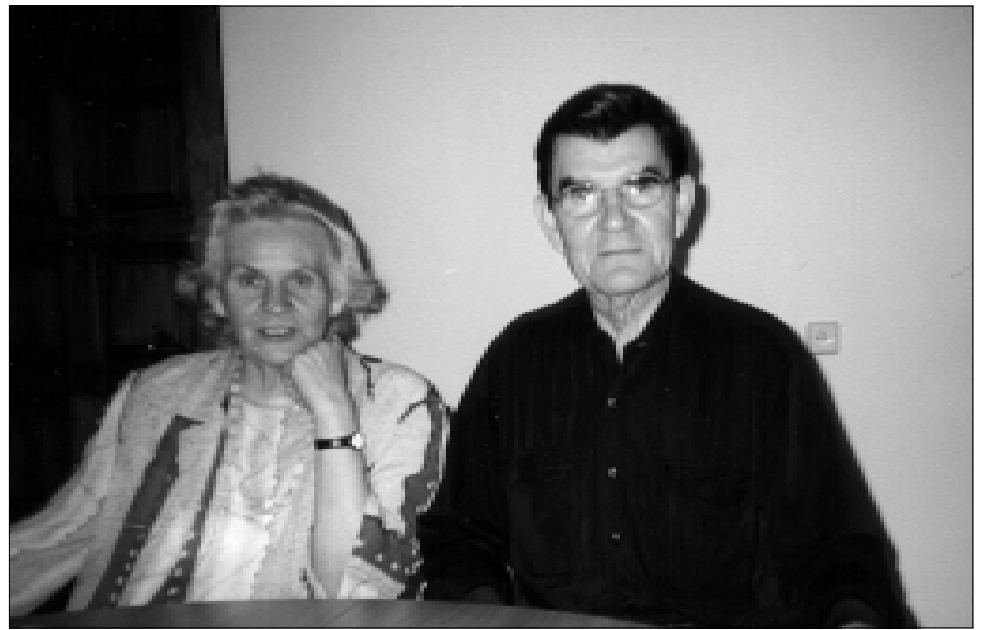
Калі фарміравалася армія Андерса, да нас у Сібір прыехаў брат майго бацькі Аркадзь, які быў ваеннапалонным і ўступіў у польскую армію. Дзядзька забраў цёцю Людмілу, і яна, як і дзядзька Аркадзь, выехала з Сібіры з арміяй Андерса. Пасля вайны абое апынуліся ў Англіі.

Яшчэ тады, калі прыехаў да нас у ссылку дзядзька Аркадзь, бацька не сядзеў. Яго ўзялі ў сорок трэцім. Вытрымаў там некалькі месяцаў. У кастрычніку таго ж года ён памёр.

Засталіся мы з мамай і бабуляй, — на вочы спадарыні Лёлі наплываюць слёзы, якія ліюцца ручаём ужо да канца нашай размовы. У сорок шостым паявілася магчымасць выехаць з Сібіры, успамінае яна. Але як гэта зрабіць? Дакументы ўсе ў нас канфіскавалі. Як жа даказаць, што мы — грамадзяне Польшчы?!

І тады маёй маме прысніўся сон. Гэта было ў ноч перад апошнім днём, калі можна было падаваць дакументы. Нібы прыйшоў да яе бацька і сказаў, каб яна не хвалывалася і паглядзела пад падкладку фрэнча, у якім ён прыехаў у Сібір.

Што рабіць? — Фрэнч жа мы памянлі з адной татаркай на бульбу. Рані-

Спадар Шабовіч з дваюраднай сястрой Лёляй.

цай мама пабегла да тае татаркі. Але ці аддасць яна той фрэнч. Мама вырашыла сказаць, што хоча пазычыць фрэнч на меру, бо нехта шые, хоча глянуць.

Прынесла маці фрэнч дахаты. Разам з бабуляй яны адпаролі падкладку: там былі два дакументы — на маму і бабулю. Адзін дакумент на бабулю, што яна, польская грамадзянка, упаўнаважана распараджацца маёнткам Дубавое. Дакумент на маму — што яна купіла кавалак луга. Можна гэта не былі найважнейшыя паперы, мо нават засталіся ў фрэнчы выпадкова, але яны дапамаглі нам вярнуцца ў Польшчу, у Шчэцін. Бацькаў брат, які жыў у Польшчы, узяў нас пад сваю апеку.

Пастскрыптур

У Беласток, каб суправаджаць спадара Святаслава Шабовіча ў яго падарожжы на Беларусь і ў Вільню, прыехаў з Варшавы Ежы Шпэрковіч, былы польскі карэспандэнт у Маскве, муж журналісткі Ганны Краль, а галоўнае — зямляк спадара Шабовіча з Мядзельшчыны.

І добра, што прыехаў, бо без яго, бадай, пошукі беларуса з Тэхаса не былі б такія плённыя. Зрэшты, сам спадар Святаслаў сказаў мне, што не разлічвае на

тое, што знойдзе магілу сваёй маці. А ўсё-такі...

Днямі пазваніла мне са Шчэціна пані Галена. Знайшлі магілу Славікавай маці, маёй цёткі, сказала яна ўсхваляваным голасам. Я думаю, што ўсё гэта дзякуючы Ежы Шпэрковічу. Ведаецца, журналісты, яны ўмеюць праўду высягваць. Раней усе там маўчалі. А цяпер пра ўсё раскажаў васьмідзiesiąцігадовы чалавек. Былі сведкі забойства маці Святаслава. Гэта былі дзеці (пяць і дзесьць гадоў), якія падгледзелі, як гэта адбылося. Па загаду нейкага ватажкі яе забілі два бандыты ў лесе. Пасля яны мелі паведаміць яму, што заданне выканана. Пасля вайны той ватажка (ён быў мясцовы) выехаў у Карэлію і там „выскачыў” з вакна.

У той трагічны дзень, калі забілі Славікаву маці, спадарыня Лёля ўсплакнула ў тэлефонную трубку, бандыт кінуў труп жанчыны на каня і вывез у іншае месца. Кінуў яго ў кусты. Ваўкі пааб’ядалі цела, застаўся толькі шкілет. Людзі прысыпалі яго зямлёй.

Землякі паказалі нам тое месца. Трэба будзе яго пасвяціць, мо зрабіць помнік ці палажыць камень.

Ада ЧАЧУГА
Фота аўтара

Гульні і адпачынак

Вучні гайнаўскіх школ у ліпені 2000 года прымалі ўдзел у восьмым мастацкім дзіцячым пленэры „Канікулы з мастацтвам і тэатрам”, які праходзіў у Асяродку ўзорных праектаў для калекіх асоб.

Каля пяцідзiesiąці вучняў ва ўзросце ад шасці да шаснаццаці гадоў прыходзілі на спатканні, якія вялі спецыяліст па ткацтве, мастак Анна Бэднярчук з Варшавы ды Ілёна Пэвэльска і Адам Язерскі — студэнты аддзялення графікі з Універсітэта імя Мікалая Каперніка з Торуні. Пасля кароткай тэарэтычнай падрыхтоўкі дзеці і моладзь, залежна ад зацікаўленняў і здольнасцей, выконвалі графіку, лінарыт, ткацкія працы, малюнкi, рысункі і працы з выкарыстаннем розных тэхнік. За іх работай наглядзі і парадзі давалі спецыялісты па мастацтве. Вучні, так як і ў мінулых гадах, рыхталіся да выступленняў ў лялечным тэатры. Дзеціям трэба было падрыхтаваць прыгожыя лялькі, размалываць сцэну, дапрацаваць сцэнарый, за-

своіць тэкст, а пасля правільна сказаць яго. У халодныя дні заняткі адбываліся ў памяшканні асяродка, у цёплыя — на панадворку. Побач месца працы знаходзілася пляцоўка для гульні, на якой дзеці займаліся ў час перапынкаў. На занятках дзеці выявілі зацікаўленасць жывапісам, ткацтвам, рысункам.

— Спатканне з натурай арганізуем з мэтай набліжэння моладзі прыгожасці прыроды, — заявіла кіраўнік асяродка, Яніна Язерска, якая летам арганізуе таксама агульнапольскія пленэры праектавання мэблі для інвалідаў і пленэры для студэнтаў вышэйшых мастацкіх школ.

Летам сустракаюцца ў асяродку людзі трох пакаленняў: дзеці, студэнты і вядомыя польскія праектанты мэблі для калекіх асоб. Два апошнія гады ў Гайнаўцы праектавалася мэбля і прылады для невідучых, а ў гэтым годзе — для дзяцей хворых энцэфалітам. У верасні спаткаюцца студэнты, якія будуць практыкавацца ў графіцы і жывапісе,

Адпачынак з натурай.

затым увесь год у асяродку будуць выконвацца індывідуальныя заказы і абсталюванні для школ або асяродкаў для інвалідаў. Асяродак зарабляе на сваю дзейнасць, прадаючы мэбля і прылады,

але на арганізацыю адпачынку для дзяцей і моладзі спатрэбілася фінансавая ўспамога гарадскога бюджэту.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Амерыканскае кіно ў Беларускім музеі

Супольнымі сіламі пабудавалі Беларускі музей у Гайнаўцы. Улады Беларусі таксама дапамагалі чым толькі маглі і за гэта ім вялікае дзякуй. Падаравалі яны кінаапаратуру для дэманстравання фільмаў. Усе думалі і лічылі, што калі ёсць добрая кінаўстаноўка, прасторная зала, то школьная

моладзь і дарослыя змогуць паглядзець прыгожыя дакументальныя і мастацкія беларускія фільмы. Нават кінааператар — беларус па нацыянальнасці і здавалася, што будзе ён так падбіраць рэпертуар, каб задавольніць нашу меншасць, якая на Гайнаўшчыне ёсць большасцю.

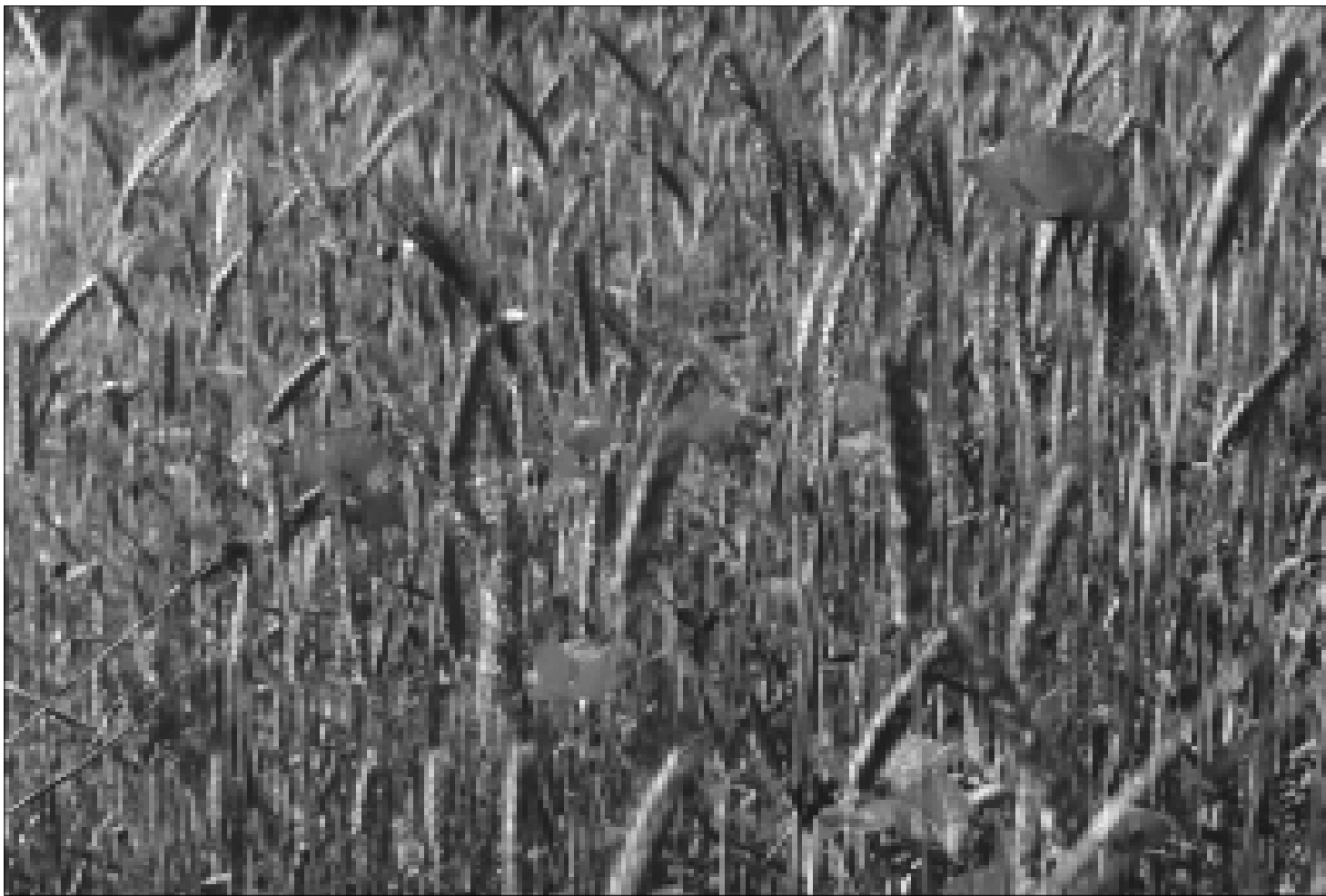
Аднак сталася наадварот. Ад самага пачатку ў рэпертуар ні разу не ўключылі аніводнага беларускага фільма і ў беларускай установе да сыта кормяць глядачоў амерыканскімі кінакарцінамі. У маі дэманстраваліся там выключна амерыканскія фільмы (усіх пяць), а ў чэрвені — чатыры амерыканскія і адзін французскі. Аддзел БГКТ у Гайнаўцы не праяўляе ніякай

зацікаўленасці, каб змяніць гэты стан рэчаў.

Другая недарэчнасць — назва кіно. На афішах напісана: Kino w Najnowce Muzeum Kultury Białoruskiej. Справа ў тым, што кіно ў Гайнаўцы не з’яўляецца ўласнасцю Музея, а ўлад горада. На маю думку, выкарыстоўванне назвы Музея беларускай культуры на афішах павінна быць забаронена. ЮВБ

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Кашубы на шкле маляванья

Невялікі кавалак шкла памаленьку запаўняецца блакітнай фарбай. Праз шкляную шыбку штотараз менш відаць спадарыню Крысціну Малэк. Яна пэндзлікам запаўняе раней абведзеныя абрысы кветак, збожжа, вясковых хат, сонца на зыходзе. Так узнікае цудоўны кашубскі краявід. Ідзем слядамі спадарыні Крысціны з Хмельна ў яе вёску Гарч, назва якой, праўдападобна, выводзіцца ад гаршка. Навокал узгоркі, натуральна абсеяныя макам, васількамі, рамонкамі. Блішчаць яны ў праменнях залацістага сонца. Вечер прагульваецца ў розных адценнях зелена збожжа і травы. Унізе блішчыць серабрыстая

тонь возера. Хочацца затрымацца і адразу гэта ўвекавечыць на карціне. Штотараз па дарозе мінаюць нас імкнучыя з вялікай хуткасцю машыны.

Заходзім у будынак школы, якой ужо больш за сто гадоў. У ёй жыве яе былая кіраўнічка, спадарыня Крысціна. Зараз у будынку школы апрача прыватнай кватэры знаходзіцца прадшкольны аддзел. Аказваецца, нашай герані няма дома. Гаспадар адпраўляе нас назад у Хмельна, паказваючы дарогу цераз поле. Спідарыню Крысціну знаходзім у ДOME культуры ў Хмельне на мастацкіх занятках з дзецьмі. Дамаўляем на сустрэчу ў школе на наступ-

ны дзень. Спідарыня Крысціна вядзе ў ёй бібліятэку.

На спатканне яна прынесла свае малюнкi на шкле, якія таксама ўпрыгожваюць бібліятэку. Аказваецца, малярка здаўна захаплялася мастацтвам, але штотдзённая праца ў школе ў пачатковых класах не дазваляла ёй заняцца гэ-

тым. Аднак умовы працы ў школе прымусілі яе ўласнаручна рабіць розныя дапаможнікі. У 1986 г. на дваццацігоддзе каранавы абразу Сяноўскай Маці Божай (патронкі кашубаў) абвешчаны быў конкурс.

— Прыступіць да конкурсу заахваціў мяне ксёндз, — кажа спідарыня Крысціна. — Задумала я намалюваць Божую Маці на шкле. Даўно ўжо ў нас, на Кашубах, ніхто не маляваў так на шкле. А гэта ж наша традыцыя. У старых хатах можна сустрэць маляванья на шкле абразы. Я намалювала Божую Маці ў папаратніку, бо, паводле легенды, яна там аб'явілася. Як ні дзіўна, я заняла трэцяе месца. Гэта мяне падбадзёрнула да малявання на шкле, да вяртання нашай даўняй традыцыі.

З той пары маляванне на шкле кашубскіх краявідаў, кветак і мадоннаў завалодала жыццём спідарыні Крысціны. Яе кватэра абярнулася ў майстэрню і галерэю. Найбольш любіць маляваць на гарышчы свайго дома. Патрапіць кінуць усё, узяць пэндзлік, алейныя фарбы і на доўгія гадзіны аддацца маляванню. Над кускам шкла можа прасядзець нават да поўначы. І так пераносіць на шкло ўсю прыгажосць кашубскай зямлі. Прымаючы ўдзел у многіх конкурсах народнай творчасці, кашубскіх кірмашах, заваявала славу не толькі на Кашубах, але і за межамі краіны (Гамбург, Парыж, Берлін). Цяпер вучыць малявання на шкле дзятцаў у Хмельне. Зачароўваюць нас гэтыя цудоўныя малюнкi, макі, званочкі, возера, захад сонца, а таксама вітражы — новае захапленне спідарыні Крысціны.

— Раблю ўсё, каб традыцыя малявання на шкле ніколі на Кашубах не загінула, — гаворыць на заканчэнне мастачка.

**Паўліна Пашко,
Анэта Галімска**
„Кашубско столеца”

П'еса „Малы коцік” — выступаюць дзеці з Рыбалаў.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Легенда пра Чортаў мост

Над берагам Белага возера жывіў рыбац. У яго была надзвычай прыгожая дачка. Хацеў яе добра выдаць замуж, але не мог даць ёй багатага пасагу. Адночы ў навакольных лясах паляваў рыцар. Пабачыў ён дачку рыбака і закахався ў прыгажуні. Сказаў, што праз нейкі час прыедзе ў сваты.

Рыбак доўга раздумваў, адкуль дачцэ ўзяць пасаг. Ноччу з'явіўся перад ім д'ябал. Узамен за душу абяцаў даць многа золата і яшчэ паабяцаўся збудаваць мост паміж возерамі Рэкавам і Белым. Такім чынам намнога бліжэй было б у Лапаліцы і Каргузы. Стары рыбац даў слова, аднак адзначыў, што дамова будзе важнай толькі тады, калі ўсе свае абяцанкі чорт выпайніць яшчэ ў гэтую ноч.

Ліхі зразу ўзяўся за працу. Яго слугі прывалаклі рыбаку мех золата. Сам чорт узяўся будаваць мост.

Уся сям'я рыбака дрыжэла ад страху. Уся радня ўсю ноч маліліся да Бога, каб нячысіцкі не паспеў перад першым кукарэканнем пеўня. А д'ябал ужо валок апошні валун!.. Аж тут азваўся певень. Д'яблаў камень зваліўся ў падножжа гары ля плаціны. На яго ўскочыў певень і чарговы раз закукарэкаў. На камені адбіўся след пеўневай лапы. А калі прыехаў рыцар і ўбачыў, што здарылася, дык загадаў нячыстае золата выкінуць у возера.

**Міхал Якуш,
Краязнаўчы гурток у Хмельне
„Піавіца”**

Легенда пра Аўгустова

Адночы цераз нашу вёску праяздаў кароль Аўгуст і яму сапсавалася калясо ў карэце. І тады кароль Аўгуст пайшоў шукаць дапамогі ў жыхароў. Людзі нашай вёскі ахвотна дапамаглі каралю.

У падзяку за тое наша вёска атрымала назву ад імя караля — Аўгустова. Раней яна называлася Варанкі.

Юстына Вышкоўская
„Сустрачанская”

Легенда пра Зубава

Калісьці ў адной з бельскіх вёсак жывіў царскі чыноўнік, прозвішча якога было Зубаў. Ён не меў дзятцаў і тама на старасць прадаў хату людзям,

якія там жылі. У яго гонар нашу вёску назвалі Зубавам. Палац Зубава стаяў там, дзе цяпер стаіць мая хата.

Андрэй Паўлючук

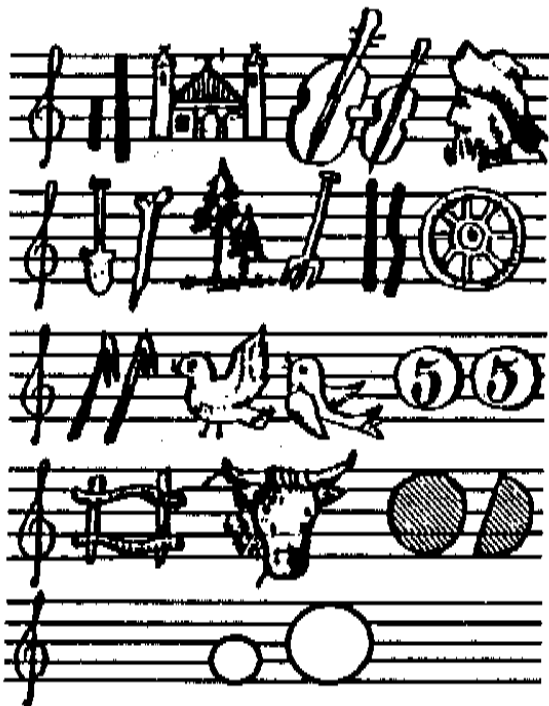
Сімвалічная песня

Кожны рэгіён мае свой лозунг, сімвал, штосьці, што толькі яму характэрнае. Несумненна, такім сімвалам Кашубаў з'яўляецца кашубскі алфавіт. Апраўданнем гэтых слоў колькасць месц, у якіх мы яго бачылі: наш асяродак, школа, керамічны цэх, а нават рэстараны. Алфавіт вядомы на ўсіх Кашубах. Яго гісторыя сягае даўняй мінуўшчыны, аднак не вядома хто і калі яго прыдумаў. Многімі гадамі песня адыгрывала важную ролю. Была „вартаўніком“, які сачыў, каб людзі ў час германізацыі не забылі сваёй роднай мовы. Тэксты песень з розных рэгіёнаў Ка-

шубаў адрозніваюцца. Аднак мелодыя заўсёды тая ж самая. Цікава, што алфавіт спяваецца толькі маючы патрэбныя рэчы — ілюстрацыю тэксту ды палачкай, якой указваюцца малюнкi. Найперш вядучы паказвае іх па чарзе. Пасля паўтарае ўсе назвы з апошняй і папярэдніх строф. Іх шэсць або чатыры. Песня даволі папулярная. Амаль уся моладзь, з якой мы пазнаёміліся ведае яе вельмі добра. Нават нам, людзям з Беларускай частыны, яна прыпала да густу і мы яе хутка развучылі.

Мішка СЦЕПАНЮК
„Піавіца”

NUTY KASZUBSKIE KASZĘBSCİ NUTĚ

Вячэра-неспадзяванка

Удзельнікі XIX Сустрэч „Зоркі” спаткаліся 7 чэрвеня г.г. на вакзале ПКП у Беластоку. Чакаючы на прыезд цягніка ўсе гутарылі пра месца XIX Сустрэч — Хмельна. У час падарожжа некаторыя вярталіся ў сваіх размовах да мінулых Сустрэч „Зоркі”. З вакзала ў Гданьску група маладых журналістаў паехала аўтобусам у Хмельна. На месца даехалі мы ў 9 гадзін вечара. Па галоўнай вуліцы Грыфа Паморскага наш новы знаёмы з Хмельна, спадар

Станіслаў Клімовіч, паказаў наша месца пражывання — будынак з чырвонай цэглы, у якім памяшчаецца Школьны маладзёжны дом вандроўніка. Пасля кватарунку стомленыя турысты з вялікай ахвотай селі да вячэры. Аднак у адну хвіліну ахвота да яды пагасла — нам загадалі дастаць свае падарожныя бутэрброды, каб не трымаць іх цэлы тыдзень пад падушкай.

Кася ЯРАШЭВІЧ
„Сустрачанская”

Польска-беларуская крыжаванка № 31

Запоўніце клеткі беларускімі словамі.

Warga	▼	Rzeka	Fala	▼	Anioł	Rano
Mur						
▶			Ukrop	▶		
Banan	▶					
▶			Łen	▶		
Mak	Jemioła	▶				

Адказ на крыжаванку н-р 27: Рыбак, сын, факт. Рыса, бык, бант, кіт.

Ветэран Сустрэч

Міхась СЦЕПАНЮК — вучань I класа Бельскага беларускага ліцэя, паклоннік Лявона Вольскага і рок-гурту „Н.Р.М.”, на Сустрэчах „Зоркі” быў ужо дзевятнаццаты раз.

Міхась (злева) і Тамаш (задам).

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

— Міхась, мы даведаліся, што ты з'яўляешся сапраўдным ветэранам Сустрэч „Зоркі”. Удзельнічаеш у іх ужо дзевятнаццаты раз. Ці памятаеш, як пачалася твая прыгода з „Зоркай”?

— Усё пачалося з урокаў беларускай мовы. Мая настаўніца сказала, каб я напісаў артыкул пра экскурсію ў Люблін. Потым я атрымаў запрашэнне на першыя Сустрэчы. Я вельмі баяўся, але паехаў. Цяпер думаю, што гэта было адно з найлепшых рашэнняў у маім жыцці.

— Што табе найбольш падабаецца ў Сустрэчах?

— Атмасфера. Нідзе такой няма. Гэта найлепшае. Дзякуючы добрай атмасферы чалавек развіваецца. Яна неабходная.

— Ці ёсць што-небудзь, што табе не падабаецца?

— Мне ўсё падабаецца. Усё куль, хаця часам шкадую, што іншыя ўдзельнікі адбіваюцца, замест пісаць артыкулы.

— Ці Сустрэчы маюць нейкія традыцыі? Калі так, дык якія?

— Традыцыяй Сустрэч з'яўляецца, напрыклад, стварэнне кабарэ.

— Чаго не хапае на Сустрэчах?

— На маю думку, на Сустрэчах замала хлопцаў, а замнога дзяўчат. Гэта крыху перашкаджае.

— Мы чулі, што Сустрэчы не абыходзяцца без дзіўных, каб не сказаць ідыятычных, сітуацый. Якія астатнія ў тваёй памяці?

— У маёй памяці два здарэнні. Першае звязана з экскурсіяй у Мастоўляны. Па дарозе мы заехалі ў царкву, наведаль бацюшку ў Ялоўцы, потым трапілі ў Мастоўляны. Калі мы вярталіся ў асяродак, у якім пабывалі, пабачылі, што няма Дарка Фіёніка. Усёй групе трэба было вярнуцца. Дарка мы спаткалі па дарозе да бацюшкі. Ён увайшоў у аўтобус і нічога не гаворачы заняў сваё месца. Гэта было дзіўнае. Незвычайнымі былі таксама паводзіны майго сябры, Томка Сулімы, які на Сустрэчах у Старыне на працягу пяці дзён ладзіў дзверы, а яны ўсё псаваліся.

— Цяпер заглянем у больш асабістыя справы. Ці ты маеш дзяўчыну?

— Я не маю дзяўчыны. Мне яна непатрэбная ў гэтай хвіліне.

— А сустрачанкі табе падабаюцца?

— Так, вельмі.

— А паклоннікам якой дзяўчыны ты з'яўляешся?

— Мне найбольш падабаецца Аня і кашубкі, асабліва Мадзя. Ёсць яшчэ адна няздзейсненая сустрачанка з Бельскага белліцэя, якая мне вельмі падабаецца.

— На Сустрэчах „Зоркі” ты з вельмі вялікім энтузіязмам гаварыў пра кашубак. Чаму? Адкуль твае зацікаўленне мясцовымі дзяўчынамі?

— Думаю, што трэба звяртаць увагу на міжрэгіянальныя кантакты і таму я стараюся знаёміцца з аднагодкамі з новага рэгіёна.

— Цяпер, Міхась, скажы, адкуль узялося тваё ўпартае паклонніцтва гурту „Н.Р.М.”?

— „Н.Р.М.” гэта цудоўныя словы і музыка, паэзія. Гэта ўсё, што найлепшае ў беларускай рок-музыцы. Гэта найлепшы гурт на свеце.

— Дзякуем за размову.

— Дзякую.

Гутарылі Кася ЯРАШЭВІЧ і Юстына ВЫШКОЎСКАЯ „Сустрачанская”

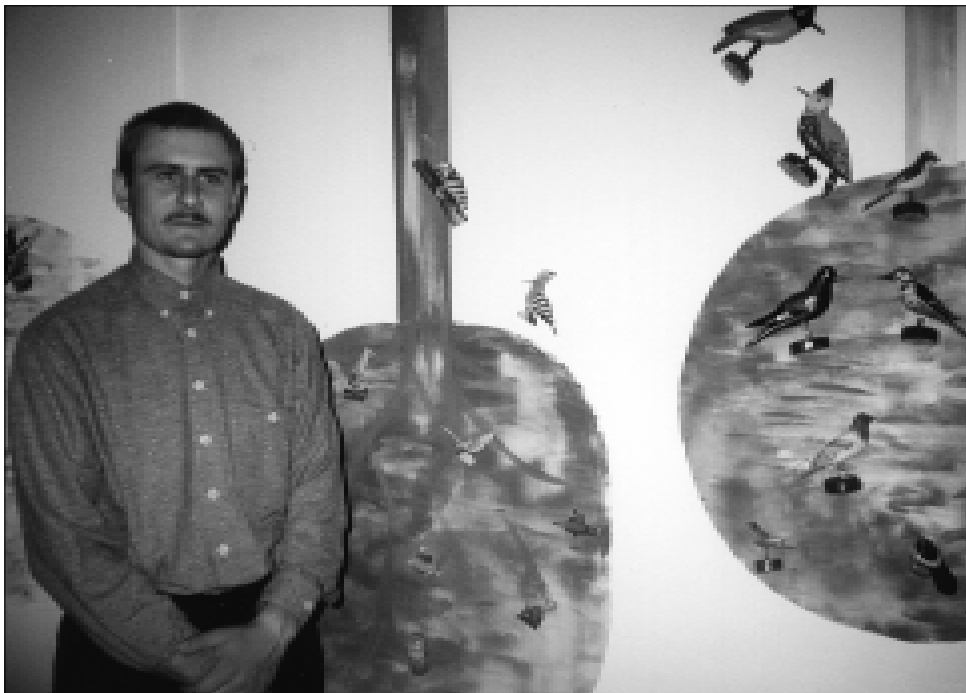

Кашубка ў традыцыйным уборах.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Лявон Наумюк дэманструе творы свае і бацькі Уладзіміра (на Свяце беларускай культуры ў Белаастоку).

Міраслаў Наумюк любіць свет прыроды.

Беларускія народныя фэсты

У Нурцы і Кляшчэлях

Ірэна Паўлючук выконвае песню „Вішня“.

*Мой Белаастоцкі край, мая Айчына,
З табою звязаны мой лёс і доля
Люблю лясны твае, люблю даліны,
Кахаю ічыра бацькаўскае поле.*

Гэтай песняй на словы Алеся Барскага распачынаюцца беларускія народныя фэсты, арганізаваныя Галоўным праўленнем БГКТ і ўладамі паасобных гмін. Глыбокія нацыянальна-патрыятычныя словы і мілагучная мелодыя, напісаная Мікалаем Сатурам, заўсёды з вялікай увагай слухаюцца ўдзельніка-

мі кожнага фэсту. Гэтак было ў Новым Двары і Саколцы, Чаромсе і Сямятычах, а 16 ліпеня — у Нурцы Сямятыцкага і Кляшчэлях Гайнаўскага паветаў.

У Нурцы фэст адбываўся ў прыгожым скверыку, куды прыбыло многа людзей, якія вельмі сардэчна ўзнагароджвалі воплескамі ўсе выступленні самадзейнікаў „Крыніцы” і „Прымакоў” з Белаастока, а таксама лаўрэатаў школьнага конкурсу на беларускую песню Эвеліну Карчэўскую ды Саву і Міхася Астапчукоў. Відаць было па рэагаванні людзей, што яны любяць беларускія песні, што яны ім блізкія. А калі Ірэна Паўлючук выконвала песню „Вішня”, бачылася вялікая ўзрушанасць, асабліва сярод жанчын.

*Зноў зацвіла наша вішня,
Жывой непаўторнай красой,
Чаму табе стала я лішній,
Чаму стала хутка чужой.*

З захапленнем успрымаліся ўсе нумары кіраўніка гурту „Прымакі” Юркі Астапчука. Ён прыгожа спяваў, расказаў анекдоты, а таксама заахвочваў да танцавання. І ў Кляшчэлях многія танцавалі. Там фэст распачаўся ў 17 гадзін. Выступалі ўспомненыя вышэй калектывы, ды яшчэ канцэрт быў узбагачаны выступленнямі харавых гуртоў з вёсак Кляшчэўскай гміны: „Любашак” з Дабрывады і „Каліны” з Дашоў, польскамоўнага гурту „Колер” з Белаастока і школьнага мясцовага гурту „Лясныя скамарохі”. Асабліва зацікаўленне ў глядачоў выкліка-

З майстэрні Наумюкоў

— Нас, Наумюковых сыноў, Уладзіміравых, ёсць трох — Міраслаў, Лявон і Пятро, — пералічвае Міраслаў на выстаўцы народнага мастацтва ў Падляшскім музеі, дзе, сярод сяміста рэзбаў ёсць ягоныя, Лявонавы і татавы.

Лёня з 1960 года, Мірык — на дзесяць гадоў маладзейшы. Пятро, сярдні, іншым займаецца. А яны — ад каго мелі пераняць справу, як не ад бацькі.

Міраслаў і Лявон працуюць у гэтым музеі як рэстаўратары экспанатаў. Міраслаў трактуе сваю творчасць як хобі, бо ж часу няма. Ад малага цягнуўся да гэтага, каб выказаць „то матылька, то лялечку якую”. Калісь бацькі дзецям самі цацкі рабілі — звычайныя, драўляныя, для дзетак — сапраўдныя цуды. А ў наш час гэта забыта — купіш дзіцяці пластымасавую цацачку, і хай цешыцца тым, што мае.

— Дрэва? Гэта матэрыял, які адчуваецца, — гладзіць драўляную птушачку разбяр. — Гэта не ёсць неадухоўленая пластычная маса. Дрэва было з намі ад пачатку. Нас не было, а яно расло.

Міраслаў любіць вычароўваць з драўніны птушак і звяркоў, жыхароў лесу. Маленькіх, каляровых, звычайных, натуральных, хоць таямнічых па-свойму. Драўляныя цацкі не такія чыныя не толькі таму, што яны з натуральнага матэрыялу. Яны — асалода і стымул для ўяўлення.

Праўда, з самой творчасці цяжка жыць. Вядома, калі ты ўжо прызнаны мастак, час ад часу можна паказацца. Хлопцы маюць пастаянную

працу, дык „можна пазабаўляцца”. А ж і матэрыял трэба купіць.

Тата ўжо на рэнце. Ягоныя працы — ужо, так сказаць, класіка. Скажаш: Наумюк з Канюк — адразу ў кожнага асацыяцыя з драўлянай рэзбай, скажаш „рэзба” — а на думцы — Наумюк... А сыны, як кажа Міраслаў, замест дома сядзець, у Белаастоку, тэлевізар глядзець, „стругаюць сабе”.

— Усё прыемна рэжацца, — кажа Лявон. — Найцікавей — старэйшых людзей. Гэта характэрныя, выструганыя самым жыццём постаці. Іх рысы маюць сваё хараванне, відаць па іх жыццё, якое перайшлі. А з дрэва — ліпа, яе лёгка рэжацца, ды моцная яна. Векавое дрэва — на ім добра паліхромію пакласці. Дуб добры. І груша мае свой характар. У старой грушы — каляровыя пераросты, гэта мае асаблівую красу. З ліпы можна выказаць досыць тонкія віткі, гулькі, прыгожа гэта атрымліваецца ў райскіх варотах... Калі ліпа жыла ў цяжкіх умовах, у яе вузкія, збітыя пераросты, тады добра рэжацца; калі выгнала яе, не вельмі надаецца да разбы...

Ці дрэва трэба яшчэ аздабляць, падмалёўваць? Ці нейкім чынам умацняць? Разбяр выкарыстоўваюць спецыяльныя пасты, на аснове пчалінага воску. Калісь давалі крыху воску для падлогі — надае ён драўніне цяплейшага каларыту. Дрэва ж не вечнае, але ўсё ж і жыве даўжэй за нас, і тое, што з яго вычаравалі рукі мастака — на памяць застаецца, пра прыгажосць, якую ствараем.

Міра Лукша

Фота Міры Лукшы і Сяргея Грынявіцкага

Выступае школьны гурт „Лясныя скамарохі” з Кляшчэля.

ла малая салістка Ева Ерамяюк. Панавала сардэчная атмасфера, святочна выглядзела і сцена амфітэатра, які знаходзіцца побач з прыгожым басейнам для плавання. Над сценай на палотнішчы віднеў надпіс: „Няхай наша песня звініць толькі радасцю”. І гэтак было. Людзі радаваліся, бо тут адчуваецца недахоп беларускай культуры, беларускай песні і гэтую ненасычанасць гмінныя ўлады на чале з бурмістрам Аляксандрам Сяліцкім папаўняюць штогод, спансаруючы беларускія фэсты.

Вядучая канцэрт Валянціна Ласкевіч як у Нурцы, так і ў Кляшчэлях, звярнулася да людзей з запытаннем: „Ці вам патрэбныя такія беларускія фэсты?” — і прысутныя гучна крыкнулі: „Патрэбны!”

У абодвух фэстах удзельнічалі прадстаўнікі гмінных улад: у Нурцы — вайт гміны Раіса Пахвіцэвіч, сакратар Станіслаў Станішэўскі, дырэктар Асяродка культуры Яўгенія Раманюк і старшыня гміннай рады Міраслаў Верхаў; а ў Кляшчэлях — бурмістр Аляксандр Сяліцкі, сакратар гміны Аліна Снарская і дырэктар ГОКУ Марыя Клімовіч.

Кляшчэўскі народны беларускі фэст удастоілі сваёй прысутнасцю віцэ-консулы Рэспублікі Беларусь у Белаастоку — Ігар Сякрэта і Уладзімір Сісельнікаў. Неабходна падкрэсліць і той факт, што ўлады Кляшчэляў запрасілі самадзейнікаў і гасцей на частунак.

Міхась Хмялеўскі

Фота аўтара

Гайнаўскія аддзелы Прусаўскага брацтва св.св. Кірылы і Мяфодзія і БГКТ з нагоды свята „Усіх святых зямлі беларускай” 9 ліпеня 2000 года арганізавалі ў памяшканні Свята-Троіцкага сабора спатканне, прысвечанае святым нашых зямель.

Пасля Літургіі, якая адбылася ў галоўнай царкве сабора, у бакавой царкве, прысвечанай святым Зямлі беларускай, адслужаны быў малебен. Госць з Турава, іерэй Сяргей Храпіцкі раскасаў гайнаўскім вернікам пра жыццё і подзвігі беларускіх святых, у тым ліку святой Еўфрасінні Полацкай. На спатканне прыехала таксама гісторык Лідзія Кулажанка, член Прусаўскага брацтва Трох віленскіх мучанікаў, якое дзейнічае пры Петра-Паўлаўскім саборы ў Мінску. У парафіяльным памяшканні пры саборы выступіла яна з дакладам пра Тураўскую зямлю і святых яе прасвіцёўшых. Хрысціянства прыйшло сюды двума шляхамі: ад вучняў св. раўнаапостальнага Мяфодзія і з Кіева, пасля хрышчэння рускіх зямель князем Уладзімірам. Успомніла яна таксама пра святых Тураўскай зямлі, свяціцеляў і епіскапаў Кірылу і Лаўрэнція, затворніка Марціна. Згадала свяціцеля Кірылу, дзень памяці якога асабліва адзначаецца на Палессі. Інфармацыя пра святых Зямлі беларускай папоўніў яшчэ іерэй Сяргей Храпіцкі. Расказаў ён пра цудатворцу Яна Кармянскага, які год назад быў занесены ў лік святых. Мошчы яго знаходзяцца ў вёсцы Карма Гомельскай вобласці. Прылажыцца да іх увесь час прыязджаюць многія палом-

Усім святым Зямлі беларускай

З дакладамі выступілі гісторык Лідзія Кулажанка і іерэй Сяргей Храпіцкі (другі справа).

нікі. Хворыя становяцца тут здаровымі, а сведкам аздараўлення адной жанчыны быў сам айцец Сяргей Храпіцкі, які заўважыў здарэнне пасля акафіста цудатворцу Яну Кармянскаму. Сам цудатворац, яшчэ пры жыцці прарочыў, што на яго магіле будуць танцаваць. Пазней царква, у якой яго пахавалі, была разбурана, а на гэтым месцы пабудавалі вясковы клуб, у якім арганізавалі дыскатэкі. Калі нядаўна разбурылі клуб, аказалася, што мошчы захаваліся і цудатворац сваімі малітвамі аздаўляе хворых.

У час сустрэчы гаварылася таксама пра дваццаць трох навамучанікаў Беларусі забітых за веру ў Хрыста, якіх 12 снежня 1999 года праславіла Прусаўская Царква ў Беларусі. Усе навамучанікі кананізаваныя былі ў Мінскай епархіі. Былі гэта арыштаваныя з дваццатых па пяцідзятых гады савецкімі ўладамі святары, замучаныя, расстраляныя і загінуўшыя ў Сібіры, якія з цяжкасцю прымаюць пакуты, а пасля з пакарліваццю сустракалі смерць. Абвінавачванні, якія ставіліся ім падчас арышту былі розныя: перахоўванне рэлігій-

най літаратуры, намаганне адкрыць царкву, адмова пакінуць святарства, частыя багаслужэнні, абарона царквы перад захопам... У параўнанні з вялікай колькасцю ахвяр, якія пацярпелі ад камуністаў, а ў гэтым ліку і прусаўскіх вернікаў, колькасць кананізаваных святых яшчэ невялікая, аднак ідзе падрыхтоўка да кананізацыі таксама ў іншых епархіях. Зараз праслаўленых Царквою звыш сарака святых беларускіх зямель, у тым ліку Гаўрыіл Заблудаўскі.

Лідзія Кулажанка пайнфармавала таксама пра дзейнасць Прусаўскага брацтва Трох віленскіх мучанікаў у Мінску. Арганізуюць яны сустрэчы, друкуюць царкоўныя выданні, хочаць выдаць цыкл кніжак „Вянок беларускім святым”, прысвечаных паасобным святым. Іерэй Сяргей Храпіцкі раскасаў яшчэ пра жыццё прусаўскіх вернікаў у Беларусі. Мала людзей прыходзіць маліцца ў царкву, некаторыя святары вымушаны працаваць, каб пражыць. Цяжка таксама будаваць царквы за грошы вернікаў, прыходзіцца шукаць спонсараў. Святар заўважыў, што ў Беларусі добрая зараплата для развіцця сектанцтва, але з надзеяй на будучыню адзначаў, што больш людзей пачынае хадзіць на багаслужэнні.

Святкаванні ў гонар святых Зямлі беларускай сталі ў саборы традыцыйны. Багаслужба з гэтай нагоды адбылася ў круглай царкве, на сценах якой намаляваны выявы беларускіх святых.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

У Маскве пра нас

У сёлетнім Фестывалі царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы прымаў удзел калектыў „Свяцілен” з Іванава ў Расіі. З ліку астатніх удзельнікаў адзначаўся ён не толькі адзеннем, стылізаваным на рускую старыну родам з Ільі Мурамца, але таксама рэпертуарам. Спяваў ён не літургічныя песні, а народныя на рэлігійныя тэмы.

У навейшай кніжцы маскоўскіх вучоных Юрыя Лабынцава і Ларысы Шчавінскай „Прусаўская літаратура беларусаў сучаснай Польшчы” адзін раздзел прысвечаны падобнай творчасці, якую аўтары называюць паралітургікай. У раздзеле вучоных разглядаюць захаваныя на Беларускай сшыткі з цыклам рэлігійных песень — „Богагласнікі” — і прыводзяць з іх тры прыклады народных песень: „Почаевской Божией Матери”, „Песнь Святому Мученику Младенцу Гавриилу” і „Сгоревши Храм в Чихах”. Цікава, што „Богагласнікі” з Беларускай маюць вялікі ўплыў на рэлігійнае адраджэнне ў заходніх воблас-

цах Беларусі. Іх перапісваюць, развучваюць песні. На ўсходзе Беларусі „Богагласнікі” не ведаюць.

Юрыя Лабынцаў і Ларысы Шчавінскай з Інстытута славяназнаўства Расійскай акадэміі навук — добра вядомыя даследчыкі кніжнай культуры Беларусі і Падляшша. Іхняя кніжка выйшла ў рамках Цэнтра беларусазнаўчых даследаванняў. Палову яе складае агляд архіўных збораў айца Рыгора Сасны. Астатнія раздзелы гэта: „Гімнаграфічная творчасць мітрафорнага протаіерэя Аляксея Зноска” і „Маскоўскія ўспаміны сенатара Вячаслава Багдановіча”.

Апошні раздзел ніяк не адпавядае загаловку. Сенатар Багдановіч быў прусаўскім дзеячам у міжваеннай Польшчы, жыў у Вільні. Ягоны ўспамін пра Маскоўскі царкоўны сабор 1917-18 гг. ніяк не можна залічыць да літаратуры беларусаў сучаснай Польшчы.

Хто хоць збольшага знаёмы з беларускім і прусаўскім друкаваным словам у Польшчы, ведае працавітасць айца Ры-

гора Сасны. Пра ягоныя архіўныя зборы можна было пісаць не на 70 старонках, а ў некалькіх тоўстых тамах. І чытаць гэта не было б нудна. Кніга Лабынцава і Шчавінскай у гэтым плане нам нічога новага не прыносіць. Для пастаронняга чытача можа быць гэта першы штырх пра духоўнага і даследчыка. Я думаю, аднак, што можна было гэта зрабіць цікавей, чымсьці пералічыць усе прусаўскія прыходы Беларускай, якія былі тэмай доктарскай дысертацыі айца Рыгора. Або сярод важнейшых публікацый на некалькіх старонках памесціць ніўскі „Бібліяграфічны куточак”. У нашым тыднёвіку ён выконвае важную ролю — дакументуе кнігі і артыкулы, за якімі цяжка сачыць не толькі проста чытачу, але і даследчыкам. Але бібліяграфія бібліяграфіі, гэта ўжо замнога нават заядлай „кніжнай молі”.

Ва ўступе да кнігі аўтары дзеляць сучасную беларускую літаратуру ў Польшчы на некалькі плыняў. Першая, гэта прафесійная літаратура і журналістыка, другая — народная творчасць (за прыклад ставяць Дзядзьку Кваса, не ўпамінаючы, аднак, што пятнаццаць гадоў

няма яго сярод жывых), трэцяя — ананімная народная творчасць, чацвёртая — творчасць святароў і манахаў Прусаўскай царквы.

Калі ўлічыць гэты падзел, дык змест кнігі не апраўдвае яе загаловка. Няма ў ёй нічога пра дзве першыя плыні, а можна тут прывесці хаця б рэлігійныя вершы а. Канстанціна Бандарука ці папулярныя ў апошні час калядкі Віктара Шведа. Рэлігійная праблематыка многа месца займае ў допісах ніўскіх карэспандэнтаў Мікалая Панфілюка ці Грышы Мароза. Зрэшты, амаль у кожнага аўтара з Усходняй Беларускай хоць слабеіць ці мацней праяўляецца культурны ўплыў прусаўскай культуры. Каб даследаваць усе аспекты гэтага, давалося б працаваць доўга. А кніга Лабынцава і Шчавінскай — гэта вынік аднаго, хай сабе і плённага, экспедыцыі на Падляшша. Таму яе змест — гэта толькі прыклады „прусаўскай літаратуры беларусаў сучаснай Польшчы”.

Мікола ВАЎРАНЮК

*Ю. А. Лабынцев, Л. Л. Шчавинская, *Прусаўская літаратура беларусоў сучаснай Польшчы*, Москва 2000, сс. 146.

Праўда пра злога пана

Амаль кожны народ склаў і ведае шмат казак, якія пачынаюцца гэтак: „Жыў некалі адзін пан, ды такі злосны, што бяда: ніхто не мог яму дагадзіць”. Вядома таксама, што ў кожнай казцы ёсць пэўныя водгукі рэальных падзей. Часам сярод шматлікіх архіўных матэрыялаў трапляюцца дакументы з праўдзівым зместам аб цяжкім і гаротным лёсе селяніна „пад прыгнётам панскім”. Адзін такі дакумент захаваны ў Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі ў Гродне.

У 1844 годзе беластоцкі павятовы шляхецкі маршалак паведамляў свайму губернскаму кіраўніцтву, што памешчык Осіп Гоферт, уладальнік маёнтка Гарнастаі (у раёне Меньска), „доволь-

но угнетительным образом управляет своими крестьянами, требуя лишней противу следуемой работы, наказывая их жестоко, и делая разные обиды, последствием коих крестьяне приводятся к нищете”. У выніку з дванаццаці сялянскіх гаспадарак у маёнтку засталася толькі сем. Трое збеглі за мяжу ў Прусію, пакінуўшы свае хаты, а два сямействы дайшлі да поўнай галечы, былі забраны Гофертам у дваравыя парабкі. Астатнія сяляне ледзь-ледзь вытрымлівалі жорсткасці і прыгнёт свайго памешчыка, прымаючы свой гаротны стан як божае пакаранне.

Осіп Гоферт, набыўшы ў 1838 г. маёнтка Гарнастаі з вёскамі Гарнастаі і Аліш-

кі, паступова павялічыў паншчыну сялянам з 4 дзён у тыдзень, як выконвалася пры папярэднім гаспадары, да 6 дзён зімою і вясною і 8 дзён летам і восенню з кожнага падворка. Па-за гэтым прымушаў сялян задарма збіраць камяні з яго палёў, капаць бульбу да планавага збору. Людзей, якія прыходзілі араць неабходную па інвентару норму, прымушалі выконваць іншыя працы. Вартаўнікі дзень і ноч працавалі на вінакурні, мусілі ўсю ноч рубіць дровы, цягаць ваду і выконваць іншыя працы па фальварку. У 1843 годзе памешчык Гоферт таемна прадаў яўрэю Мартхелю з Ганьдза збожжа з запаснога складу. Прытым адзін транспарт з маёнтка да Ганьдза выконвалі самі сяляне. Яны амаль не маюць хатняй жывёлы, бо Гоферт адмаўляе іхнім просьбам, а тое, што маецца

ў іх, забірае на сваю карысць і прадае. Такі цяжкі лёс напаткаў Фларыяна Васілеўскага, Якава Маеўскага, Казіміра Акрацінскага і Міхаіла Янушэўскага.

Осіп Гоферт „по постоянной склонности к пьянству при всякой работе жестоко руками, кольем или палкою, плетью или розгами без ограничения числа бьёт людей, наносит им безобразные побои”. Ён не абмяжоўваўся катаваннямі і загадваў свайму сыну Івану таксама біць людзей без шкадавання, што той з вялікай ахвотаю рэгулярна выконваў. Мясцовыя памешчыкі абураліся паводзінамі і маральнасцю Гоферта, яго п’янствам і „любоэстрастной жизнью”. Ніхто не жадаў мець з ім ніякіх сувязей, спадзеючыся на справядлівае пакаранне гэтага чалавека з боку ўлад.

Генадзь СЕМЯНЧУК

Астаўся жывы

Успаміны Рыгора НАСУТЫ, жыхара Ціванюкоў у Міхалоўскай гміне, народжанага 17 красавіка 1921 года ў Гушчэвіне ў Нараўчанскай гміне.

Немцы, як наступілі, то ўсю нашу вёску, Гушчэвіну, выкінулі пад Заблудаў. Там нам цяжка было і мы з братам перабраліся ў Кухмы, а затым у Ціванюкі; было гэта ў 1941 годзе. Тут на работу да немца патрабавалі, то ў першую чаргу нас, „бежанцаў” з чужых вёсак, высылалі. Першы паехаў мой брат Іван разам з сям’ёй: жонкаю і двума сынамі. І да мяне солтыс прыйшоў і кажа, што калі я не паеду, то мяне расстраляюць. І я мусіў ехаць. Тут партызаны па ба-

лоце хадзілі і каго з імі злавалі, таго разам з сям’ёй расстрэльвалі.

Забралі мяне вясною 1942 года ў Беласток, у *арбайтсамт*. Там нас у лазню вадзілі, вопратку ў печах дэзінфіцыравалі і пасля тыдня пасадзілі нас у быдлярныя вагоны і павезлі ў Германію. Завезлі ў Гумбінен (сёння Гусеў) і там я папаў на гаспадарку. Жыла там гаспадыня, якой чатыры сыны былі на фронце. Парабкамі ў яе працавалі два палонныя палякі — адзін з Познані, а другі з Лодзі — і ўкраінка Каця.

Гаспадыня карміла нас пяць разоў у дзень *канаткамі* — найлепш у цэлай вёсцы. Палякі і я жылі на гарышчы, а Каця ў кладоўцы каля кухні. Спалі мы на ложках, гаспадыня дала нам пасцель сваіх сыноў, падушкі, коўдры, пледы. Працавалі мы ад шостага гадзіны раніцы да дзесятай вечара. Гаспадыня гаварыла толькі па-нямецку, але той паляк з Познані гаварыў так, як і немцы, і ён нам тлумачыў, а пасля то і я падвучыўся нямецкай мове. Гаспадыня, калі ехала ў горад, брала з сабою мяне і палякі мне зайздросцілі; іх не брала, бо яны мелі літарку „Р”.

Гаспадыня абыходзілася з намі добра, але адзін яе сын, Курт, гітлераўцам быў і той, калі прыязджаў дадому, біў нас. Адночы прывёў я коней і яны ў стайню пайшлі. А неўзабаве той Курт выпусціў іх, і яны прыйшлі да вады. То ён мяне пабіў, быццам я коней не паіў. А ўкраінку біў, бо сабака худы быў і ён сказаў, што яна сабаку ежу выядае. У суботу, калі ён нас панавіваў, выслалі яго ў Аўгустаў і неўзабаве гаспадыню вызвалі і сказалі ёй, што яго партызаны забілі; так яго, бандыта, Бог пакараў.

Калі надыходзіў фронт, то мы ўсе

ўцякалі. Даехалі да шашы і ўбіцца на яе не маглі. Там раненых сярэдзінаю везлі, а ўцекачы бокам ехалі. Як у калону ўехалі, то нас немцы хутка гналі, бо перад намі мост быў. А за намі рускія танкі ішлі, па людзях, *кашаніну* зрабілі. Мы мост толькі пераехалі і той мост узарвалі — усё пайшло ў ваду! Заехалі мы пад Аструду і там высветлілася, што рускія не занялі гаспадынінага маёнтка. І яна загрузіла ўсё ў поезд і мы назад вярнуліся.

Пасля, як рускія сталі біць кацюшамі, мы кінуліся ўцякаць, але немцы нас у лагер, на работу забралі. Там цяжка было, не было чаго есці. Падвал з капустаю быў і мы хадзілі тую капусту красці. Нас немец злавіў і пастраліць мог, бо за крадзеж расстрэльвалі, але добры чалавек быў і нас не пастраліў. А за кіпячоною вадою чарга мо з вярсту стаяла.

Адтуль нас забралі над мора, трыццаць высякаць. Мы ў хатцы сядзелі: у адной палове хлопцы, а ў другой — дзяўчаты. І як бомба ўпала, то мы жывыя асталіся, а ўсіх дзяўчат пабіла. Нехта сказаў, што хтось з нас, хлопцаў, шчаслівы, бо ад дзяўчат нават костачкі не асталося, адна толькі яма. Пасля спалі мы толькі ў ямах, накрытыя галлём, бо па хатах рускія бамбілі.

Як фронт падступаў, то мы пяцёрых, палякі і беларусы, пад абрывама ля берага каля дубка ямку выкапалі і ў ёй сядзелі. Побач дзве дзяўчыны былі, адну з іх раніла і тая другая прыкрыла яе хусткаю, сказала, што павядоміць сям’ю і папрасіла нас, каб мы яе да сябе ўзялі. Снарады праляталі над намі і ў моры разрываўся. Ноччу, калі стралёба прыціхала, мы вылезлі, бралі ваду з мора і пілі. У мяне быў кілаграм штучнага мёду і тым мёдам мы карміліся. Тыдзень часу так там сядзе-

лі; як мы там пражылі — не ведаю! Раніцай, калі сонца на рассвеце яшчэ чырвонае было, чуем: хтось бяжыць. А гэта рускі салдат, вульгарна заругаўся і загадаў нам вылазіць.

— Таварыш, мы свае, — кажу яму.

— А якія вы сваі, вылазь!

Зараз другія рускія прыбеглі, усё нам з кішэняў абабралі, нават рэштку таго мёду, што яшчэ астаўся ў мяне. А над тым абрывама, пад якім мы сядзелі, усяго набітага поўна было: людзей, коней, вазоў; і немцаў, і рабочых мяса на драгах вісела. Пагналі нас у *спанд*, туды заганялі ўсіх: французай, палякаў, літоўцаў, латышоў. А пасля далей нас гналі, надта многа людзей падала ад стралёбы, хто з краю быў. Я, каб не скалечылі, усярэдзіне ішоў; так я жывы астаўся.

Загналі нас у хлеў і мы там начавалі. Там поўна вошай было, што мы не далі рады бараніцца, асабліва дзяўчаты. Распраналіся і вытрасалі. Тыдзень часу нас тая вошы мучылі і мы ўжо гаварылі, што лепш было б, калі б нас расстралялі. Тады нас, маладых, у войска бралі. Але спярша лейтэнант дапытваў, дзе хто працаваў. І тады дзялілі нас каго куды; некаторых то мо і расстрэльвалі.

Каля пяцідзясяці маладых хлопцаў у войска адабралі, беларусаў і палякаў — хлопцаў ад Варшавы, што нават слова па-руску не ўмелі сказаць. Вывелі на двор, паказалі мішэнь. Я дзве або тры кулі бухнуў, а не ведаў, як з тым карабінам абыходзіцца. Вопратка і ружжо, што мне далі, у крыві былі. Пагрузілі ў транспарт, завезлі пад Пілаў і там мы біліся. Сказалі ўпярод стралёба, а мы не ведалі, што там спераду робіцца.

(*заканчэнне будзе*)

Запісаў Аляксандр ВЯРЫЦКІ

Фота аўтара

Аўтабіяграфія Пятра Сергіевіча

Чуюся ў сіле творчага пад’ёму

(працяг; пачатак у 28 н-ры)

Быў я аднойчы на імянінах і заседеўся да другой гадзіны ночы. Вяртаюся дадому і бачу, што злодзей улез да

баюся. Злодзей вырваўся, пабег і я за ім. Вярнуўся, усё было перавярнута. Украў коўдру, пасцель і бялізну і дзесь ужо раней аднёс. Адбылося гэта ціха, ніхто гэтага не бачыў, толькі я да рання забіваў дошкамі разбітае акно. Доўга дакучалі мне калегі, што трэба мяне ў турму пасадзіць за тое, што трымаў у руках злодзя і выпусціў. Добра ім смяяцца.

Таварышы мае, мастакі, часта мяне наведвалі, аднаго дня палічыў — 16 асоб паадзіночку пераваліла.

Чытач гэтых радкоў можа будзе дзівіцца, чаму я так падрабязна згушчаю эпизоды са свайго жыцця. Ці ж нямала, падумае, у кожнага з нас сваіх цяжкасцей і перашкоды? У гэтым выпадку скажу так: былі гэта асабліва цяжкія і пераломныя для мяне гады. Вялікае жаданне вучыцца, здабыць мастацкую

адукацыю, з другога боку беднасць, матэрыяльныя перашкоды. Маладыя парывы і прагнасць веды бралі верх. Мае таварышы з універсітэта, якія выйшлі з другога ці трэцяга курса, каб знайсці якую-небудзь работу (адзін

стаў фатографам, другі шафёрам, трэці піша ў канторы), шкадуюць, што пакідалі мастацтва. І я мог бы быць пісарам у канторы, як і мой брат, але мусіў бы развітацца з маім жаданнем стаць мастаком.

Не ведаю, як доўга я ў гэтай пустэльні мучыўся б, каб не адно шчаслівае для мяне здарэнне. Па рэкамендацыі далі мне заказ намаляваць партрэт камандзіра палка. Палкоўнік меў усе ордэны, якія толькі мог мець польскі афіцэр.

З вялікім стараннем прыступіў я маляваць палкоўніка. Сам партрэт, падабізна, галава выйшла так сабе, але затое ордэны, крыжы, медалі так выканчыў, як сапраўдныя, бо для гэтага ён астаўляў свой мундзір дома, а сам выходзіў у полк.

Сяк-так партрэт закончыў. І бачу, палкоўнік для мяне цярылівы і ветлівы. Думаю, скажу яму ўсё, прызнаюся, што заняўся войска, не яўляўся на рэгістрацыі, хаваўся. Палкоўнік уважна выслухаў і сказаў: будзеш служыць у мяне ў палку.

Назаўтра з’явіўся я ў ПКУ [у прызыўную камісію — рэд.] а 8 гадзіне раніцы. Чакаю пры ўваходзе, гляджу, едзе палкоўнік. Вызвалі, казалі раскажаць прычыну няўкі на рэгістрацыі. Пачаў я раскажаць, што так шчыра ўлег у навуку, што забыўся аб усім на свеце. На будучы час начальнік прыгразіў і пусціў. За два тыдні вызвалі мяне на ваен-

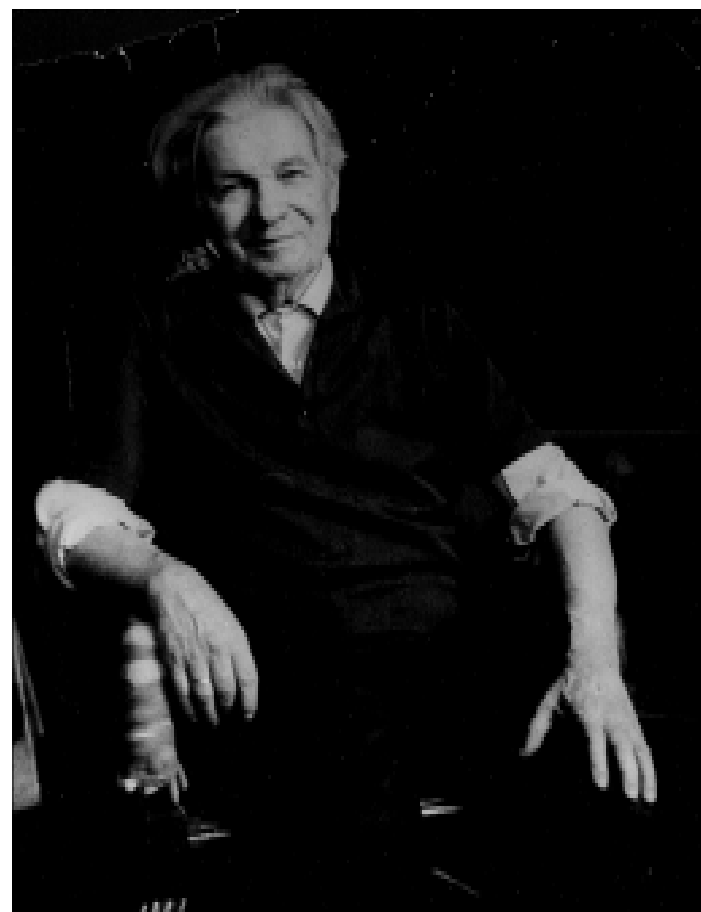
Пётр Сергіевіч каля партрэта Міхася Забіды-Суміцкага (Вільня).

ную камісію, а за месяц атрымаў з Варшавы перавод у запас без адбыцця ваеннай службы.

Так і закончылася маё ненармальнае жыццё ў халодным, непрытульным магазіне.

Незадоўга быў я прыняты ў Віленскае таварыства незалежных мастакоў і ад 1932 да 1939 гг. удзельнічаў ва ўсіх выстаўках Таварыства.

(*працяг будзе*)

Пётр Сергіевіч.

мяне. Стаю ў дзвярах а ён не можа ўцячы. Тады ён з размаху як даў кулаком па вітрыне, што ажно шкло пасыпалася. У адзін момант злодзей выскачыў праз разбітае акно на ходнік і зваліўся на вуліцы. Я шапіў яго, трымаю і сам

Ніўка

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

3 гісторыі беларускага нацыяналістычнага руху на Беласточчыне

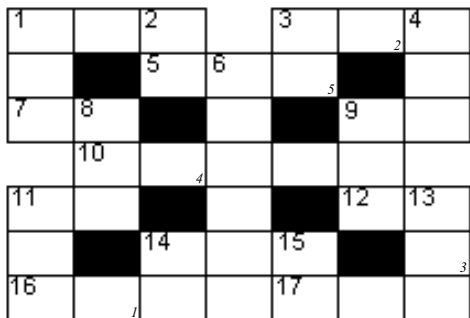
Пра „Басовішча 2000” у свеце

Беларускі музычны андэграўндавы фэст „Басовішча-2000” адбыўся 15-16 ліпеня на беларускай Беласточчыне. Да таго моманту туды панацягалася багата менскіх ды гарадзенскіх панкаў-анархістаў-антыфашыстаў, якія неўзабаве і сталіся галоўнымі дзейнымі асобамі наступнага відовішча. Напачатку вакаліст анархістычнага гурту „Кальян” з Горадні, папярэдне нажэршыся ўзятая зь Беларусі гарэлкай, амаль выпаўз на сцэну на свой выступ, выцягнуў вялізны аркуш ватману з саматужна намалёванай Свастыкай і, вырыгваючы зь сябе ўтробнае „Нах.й! нах.й! нах.й!”, пачаў намагацца яго парваць (дрыготкія рукі ня слухаліся і адрывалі ад аркушу толькі па маленечкім кавалачку), на што колькі прысутных на „Басовішчы” Беларусаў пад воклічы „Годзе зьдзекаў з нацыянальнае сымболікі!” закідалі (поплек з польскімі скінхэдамі) таго псыхапата гразёю. Нарэшце ён адсунуў ватман і пачаў танчыць нейкі спецыфічны жыдоўскі танец пад свой жа гітарны акампанэмент (зважайма — ірваньне Свастыкаў прыводзіць да шызафрэнзі!). Наступнымі выйшлі „музыкі” з антыфашысцкага гурту „Deviation” (з ангельскае — „вычварэньне”), якія потым нават казалі, што ня могуць ўгадаць, тры яны песьні працяўкалі ці чатыры: „пад мухай” і не на гэткае забудзецца. А тымчасам кіраўнік менскае анархісцкае групы „Чырвоны жонд” Павел Канавальчык размахваў анархістычным чырвоным сьцягам з чорнай сатанінскай зоркаю, а ягоныя сябрукі-адзінадумцы экстатычна салодка тапталіся па „нацыянал-фашысцкім” Бел-Чырвана-Белым сьцягу.

<http://www.crosswinds.net/~recha/>

Двухлітарная крыжаванка

Гарызантальна: 1. контур, 3. шюркскія качавыя плямёны, якія жылі ў VII-X ст.ст. на тэрыторыі сённяшняга Дагестана, Ніжняга Паволжа, Прыазоўя і Падоння, 5. пілавінне, 7. пасудзіна для кветак, 9. старадаўняя іспанская манета, якая была ў абароце ў многіх краінах свету, м.інш. у Аўстрыі, Італіі і Ляцінскай Амерыцы, 10. рэчыва, якое спыняе дзеянне яду, 11. спартыўны бег з пераадоленнем перашкод, 12. сталіца Бангладэш, 14. паведамленне, 16. член дзіцячай арганізацыі ў былым СССР і шэрагу дзіцячых арганізацый у іншых краінах, 17. вечназялёнае трапічнае дрэва сямейства сандалеваых з араматычнай драўнінай.

Вертыкальна: 1. сіняя прастора, 2. пункт для начлегу на шляху партый арыштантаў, 3. форменнае адзенне шэравата-зялёнага колеру, 4. парадак абрадавых дзеянняў, 6. эстрадна-цыркавы

артыст, які паказвае складаныя фокусы, 8. назначэнне празмернай цаны, 9. садовая травяністая расліна з конусападобным пахучым суквеццем, 11. Франчэска, італьянскі палітык (1818-1901), 13. Педру Алварыш, партугальскі мараплавец, які ў 1500 годзе адкрыў прыбярэжжа Бразіліі і паклаў пачатак яе заваёве партугальцамі, 14. ручное прыстасаванне з пласцінак у выглядзе складнога паўкруга, якім абмахваюцца ў духату, 15. найшла на камень.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграныя кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 25 нумара

Гарызантальна: карп, абзац, абраза, шарж, сорам, аркада, Гуцьерэс, запас, ізамерыя, Ігналіна, тайга, антрацыт, банкір, канат, удод, этылен, балет, авал.

Вертыкальна: аблога, ватага, анальгін, пажар, Аракс, дзіда, Мусаліні, рэўматык, звях, пуныя, край, Нява, забарона, атаман, грабец, банту, акула, труна.

Рашэнне: **Здаровы не ведае аб сваім багацці.**

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Лукашу Пацвічу** з Беластока і **Казіміру Радошку** са Свебодзіцаў.

Новая патэнцыя

Хто не хацеў бы жыць доўга? Ну, скажам, гадоў сто, ды ўсё ў здароўі, шчасці, каханні? Каб сям'я не спаглядала, абы ты хутчэй пакідаў свае абжытыя квадратныя метры? А, можа, якраз тады мела б вас досі, старэчы, які псеу нервы сваёй радаснай, усё зубастай пысай і ахвотай карыстацца ўсімі ўцехамі жыцця? А тут жа ж войны, голад, землятрусы, заразы ды паразы, а ён жыве ды цешыцца! А страхавачная дзяржаўная фірма плаціць пенсію, хоць ужо ты сваё, як кажучы, выбраў; разлічвалі, што дацягнеш да, ну, як для мужчыны, недзе сямідзесяці двух гадоў, і то з нацяжкай, бо рэдка, атрымаўшы доўгачаканую пенсію, ёю пакарыстаецца любы мужык... А ты, жывучы дзядзяга, прыкончваеш дзяржаўны бюджэт, адымаеш беспрацоўным ды маткам-адзіночкам, аўтобусамі дарам ездзіш, і ўсмешка не спаўзае з тваёй усё гладкай храпы! Во, паганец які! Пакінуў бы хату ўнуку ці праўнуку, а ты, пахаваўшы сваю прыгажэйшую палову, мяркуеш пабірацца з малодкай!

Хопіць пакарыстацца прэпаратамі французскай фірмы „Vision”.

Гэтак зрабіў мой сябра, Ірыней Комат. Праўда, каштавала тое яму шмат, але што з хлопцам зрабілася! Ад прэпарата „detox” ачысціўся ад усёй заразы, якая яго яшчэ ад арміі зводзіла з жыцця — назбіралася ў яго арганізме брыды ўсялякае ад папярос, цыгарэт (быццам бы здаравейшых!), піўца, гарэлкі, мора кавы, якую жлуціў без памяці і шмат чаго яшчэ, пра што ўспамінаць у „Ніўцы” і не выпадае, бо гэта зусім не смешна. Пасля ўзяўся за „антыокс”, з антыаксыдантамі, навукова кажучы, вітамінамі адпаведнымі, з гінгко двухдольнай, бета-карацінам — дзеля амаладжэння, узмацнення сэрца і памяці, „лайпфак” — з вітамінамі і мікраэле-

ментамі, „нутрымакс” — ад запаленняў, „пакс” — ад нерваў, „светлформ” — каб скінуць кілаграмы, якія нажыў, „хром-вітал” — для энергіі... „Урсул” ад прастаты, „сталон” — ну, ад патэнцыі, ды іншыя... А на твар і на цела — гель ды крем „міленіум”. Стаў гладкі, харошы, здаровы, поўны вітальнасці, прагі поўнасна карыстацца ўсімі прыемнасцямі жыцця!..

Сыны ды дочки, Ірынеевы дзеткі родныя, павінны ж цешыцца, што стары ажыў... Ды не сюды дарога — на медыкаменты пенсію стаў аддаваць, ды не на валідол, а на крэмы ды таблеткі, якіх у аптэцы няма! Нічога, што лекар таксама імі карыстаюцца! І ад падатку не адлічыш... І не хапае дзеду пінендзы, каб усё дакладаць ды дакладаць, падзякі не чакаючы... І нейкая кабетка ў яго завялася, і ці то з адной сустракаецца?! У кіно, халеры, ходзяць, на ўлонне натуре іх возіць! Каштуе ж! Жыццё каштуе, моладасць каштуе! Унуку не падабаецца — кватэру меў апісваць дзед на яго, а тут жыць збіраецца о-го-го колькі, ды гладчэйшы, румянейшы зрабіўся, чым той прыгорблены ад камп'ютэра ўнучак! І валасы нават, бач, сталі адрастаць яму цёмныя (пра такі магчымы вынік і не ўспаміналася, калі стаў браць медыкаменты, прадукаваныя на травах, не сушаных, а марожаных азотам, і, кажучы, захоўваецца ў іх эфект жывой клеткі, што відна, узяўшы тую капсулу ці таблетку пад звычайны мікраскоп...).

А што, угнявіўся Ірыней Комат, мяне ў клетку хацелі зачыніць і як тую карову даць з рэштак майго жыцця? Жыць хачу! Піў, курыў, то добры дзед быў!?

У апошні час унучак папытаўся, у каго можна купіць тэя капсулы... Ну, вядома, на што. На Купалле выбіраўся, у Белавежу, разам з дзедам.

Вандал АРЛЯНСКІ

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

Бальцаровіч і Валэнса праводзяць інспекцыю турмы.

— Колькі каштуе рацыён аднаго турэмшчыка? — пытаюць.

— Два з паловай злата, — адказвае начальнік.

— Мала, — гаворыць Влэнса, — ад заўтра павысіць рацыён да сямі златаў.

Хвіліну пасля Бальцаровіч пытае прэзідэнта:

— Адкуль узяць на гэта грошы?

— Не хвалойся, нека знойдзем.

Тыдзень пасля наносяць візіт у прадшколле.

— Які рацыён аднаго дашкольніка? — пытае прэзідэнт.

— Чатыры з паловай злата, — адказвае загадчыца.

— Замнога, замнога, трэба панізіць да двух златаў.

Пакінуўшы прадшколле Бальцаровіч абурэцца:

— Што вы робіце? У турме павышаеце стандарт, а ў прадшколлі зніжаеце?

— На ўсё трэба быць прыгатаваным. Думаеш, што калі нас паставяць перад судом, то наступныя дзесяць гадоў правядзем у прадшколлі? * * *

Дзеці гуляюць у лекараў. Раптам брат гаворыць сястрычцы:

— У цябе запаленне лёгкіх! Выклікаю пажарную каманду. * * *

Лекар абследае хворага.

— А цяпер дыхайце спакойна.

— Не магу.

— Чаму?

— Спакойна дыхаць буду заўтра.

— ?

— Бо заўтра выязджае мая цешча. * * *

Дзедка саромеўся ісці ў аптэку купіць віягру і папрасіў унучка, каб той схадзіў і купіў. Унучак купіў віягру за 100 златаў, прынёс дзедку, а той дае яму 1000 златаў. Здзіўлены хлопчык кажа:

— Гэта замнога, дзедку, лек каштаваў 100 златаў.

— Ведаю, даражэнькі, апошнія 900 златаў падарыла табе бабуля. * * *

— Сястра! — кліча хворы ў шпіталі.

— Дайце мне снатворныя таблеткі!

— Цяпер, удзень?

— Так, бо мае мяне наведваць цешча. * * *

Жонка звоніць з санаторыя мужу:

— Як адчувае сябе наша кошка?

— Здохла.

— Якое няшчасце! А ці ты не мог сказаць мне гэтага больш далікатна, напрыклад, што сядзела на даху, упала ды забілася... А што ў мамачкі?

— Сядзіць на даху. * * *

— Ведаеш, Андрэй, я вельмі ганаруся сваёй дачкою — яна стала кіназоркай!

— Пэўна вельмі прыгожая?

— Не зусім. Яна выступае толькі ў жахлівых фільмах. * * *

Перад кіраўніком загса стаіць мадалая пара, абое ў джынсах і з доўгімі валасамі. Службовец бярэ паднос з пярсцёнкамі і кажа:

— А цяпер няхай адно з вас наложыць пярсцёнак маладусе.